

Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja painotukset vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tuleminen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Vihdissä painotetaan oman toiminnan ohjauksen taitojen harjoittelua. Työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan. Harjoitellaan metakognitiivisia taitoja, eli tiedostamaan omia ja muiden ihmisten kognitiivisia toimintoja, ajattelua, oppimista ja tietämistä, sekä käyttämään tätä tietoa oman opiskelun ja oppimisen säätelyssä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Vihdissä painotetaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen monipuolista harjoittelua. Oppilaita ohjataan tutustumaan kulttuuriympäristöön ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen oman ilmaisun keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Vihdissä painotetaan tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittymisen tukemista. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan koulu yhteisön toiminnan kehittämiseen.

Monilukutaito (L4)

Vihdissä oppilaita ohjataan oppilaslähtöisesti tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia tekstejä sekä työskentelemään monipuolisesti eri medioiden parissa. Harjoitellaan kriittistä lukutaitoa sekä ohjataan käyttämään monipuolisesti eri tiedon lähteitä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Vihdissä painotetaan vastuullista ja turvallista toimintaa tv:n käytössä. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Vihdissä painotetaan yhteisöllisten projektien toteuttamista ja ryhmässä toimimista. Oppilaita rohkaistaan työskentelemään vastuullisesti, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammanteista ja toisten hyväksi toimimisesta.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Vihdissä oppilaita ohjataan vaikuttamaan ja osallistumaan koulun toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa.

Oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymisen tukeminen vuosiluokilla 3-6

Oppimisprosessin tuki alkaa siitä, että opettaja ja oppilaat sopivat yhdessä jakson tavoitteet, työskentelytavat ja arvioinnin perusteet. Tavoitteita, sisältöjä ja työskentelytapoja suunniteltaessa huomioidaan oppilaan ikäkausi, oppilaiden erilaiset oppimistavat ja kiinnostuksen kohteet. Oppilaita autetaan asettamaan työskentelylleen päämääriä ja löytämään omia vahvuuksiaan. Oppimisprosessia tuetaan jatkuvasti keskustellen ja antamalla

palautetta sekä prosessin aikana että sen jälkeen. Vihdissä painotetaan tiimityöskentelyä ja vastuunottamista, mikä lisää oppilaiden motivaatiota, sitoutumista ja oman prosessin hallinnan tunnetta. Tämä edellyttää sitä, että oppilaiden kanssa avataan tiimityöskentelyn prosessia ja heitä ohjataan vastuullisuuteen ja muiden huomioimiseen.

Vuosiluokkakokonaisuuden 3-6 erityispiirteet ja tehtävät sekä paikalliset painotukset

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Paikalliset painotukset

Vihdissä painotetaan ikäkaudelle sopivien monialaisten oppimiskokonaisuuksien kehittämistä. Oppilaat ovat aktiivisia ja vastuullisia toimijoita oppimisprosesseissa ja niiden suunnittelussa. Samalla vahvistetaan tiimioppimista ja yksilöllisten vahvuuksien huomioimista.

Tehtävän toteutumisen seuranta ja kehittäminen

Tehtävän toteuttamista seurataan ja kehitetään jatkuvasti prosessin aikana. Yksilön ja ryhmän prosessia tarkastellaan monipuolisesti erilaisin seurantamenetelmin, esimerkiksi keskustelemalla tai pitämällä oppimispäiväkirjaa.

OPPIAINEET

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

SUOMI TOISENA KIELENÄ

RUOTSI (B1)

ENGLANTI (A1)

MATEMATIIKKA

YMPÄRISTÖOPPI

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

ORTODOKSINEN USKONTO

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

HISTORIA

YHTEISKUNTAOPPI

MUSIIKKI

KUVATAIDE

KÄSITYÖ

LIIKUNTA

OPPILAANOHJAUS

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
----------------------	---------------------------------------	-------------------------

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	Harjoitellaan omien kokemusten ja ajatusten jakamista. Opitaan kuuntelemaan toista ja antamaan sekä saamaan palautetta. Opitaan ilmaisemaan oma mielipide ja perustelevaan se.	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa.	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja.	L1 L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	Vahvistetaan lapsen positiivista kuvaa itsestä viestijänä. Tutustutaan sosiaalisen median viestinnällisiin käytäntöihin.	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista. Opitaan käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	Tutkitaan ja vertaillaan erilaisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan käsitteiden merkityksiä.	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	Etsitään tietoa eri lähteistä. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Rohkaistaan lasta keskustelemaan luetusta tekstistä.	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan	Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä. Opitaan ilmaisemaan itseä kirjallisesti.	L1, L2, L4, L7

myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana		
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	Opitaan ilmaisemaan omia ajatuksia ja mielipiteitä tekstin avulla.	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja harjoitellaan näppäintaitoja. Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioiden hallintaa.	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Kehitetään opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä. Harjoitellaan toimimaan verkossa eettisesti.	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat).	L1, L2, L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Ohjataan lasta kirjaston aktiiviseen käyttöön ja valitsemaan itselle mieluista ja sopivaa luettavaa. Rohkaistaan lasta keskustelemaan luetusta kirjasta toisten kanssa.	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa mahdollisuuksien mukaan. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Osaan ilmaista omia kokemuksiani, ajatuksiani ja mielipiteitäni asiallisesti erilaisissa suullisissa viestintätilanteissa.

Osaan vastuullisen vuorovaikutuksen perustaitoja: Osaan pyytää ja odottaa omaa puheenvuoroa, kuuntelen toisten puheenvuoroja ja tiedän, että kieltä käytetään eri tavoin eri vuorovaikutustilanteissa.

Tiedostan sähköisen viestinnän käytöstapoja.

Osoittun esitystilanteisiin ja erilaisten esitysten tuottamiseen.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Osaan lukea sujuvasti monipuolisia tekstejä (tarina, runo, uutinen, tietoteksti).

Ymmärrän ja Osaan soveltavasti käyttää lukemaani ja kuulemaani.

Tunnen erilaisia lukemisen ymmärtämisen strategioita, mm. tekstin ennakoiminen kuvien ja otsikoiden avulla sekä ajatuskartan ja muistiinpanojen tekeminen.

Tunnen erilaisia tiedonhakatapoja ja lähteitä. Osaan ohjatusti merkitä käyttämäni lähteen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Osaan kirjoittaa erilaisia tekstejä käsin ja näppäimistöllä (tarinat, lyhyet tietotekstit, runot).

Käsialani on selkeää ja luettavaa sekä Osaan näppäintaitoja.

Tunnen erilaisia tekstin tuottamisen strategioita, mm. ajatuskartan ja juonikaavion tekeminen.

Hallitsen oikeinkirjoituksen perusteet.

Hallitsen lauserakenteen (isot alkukirjaimet, sanavälit ja lopetusmerkit).

Osaan vastata kysymyksiin kokonaisilla virkkeillä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Osaan luokitella sanoja sanaluokkiin (substantiivi, verbi ja adjektiivi).

Tunnistan verbien aikamuodoista nykyisyyden ja menneen ajan.

Osaan valita itselleni sopivan tasoista, monipuolista luettavaa.

Luen kirjoja.

Tunnen omaa kulttuuriani ja arvostan myös muita kulttuureita.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	Harjoitellaan omien kokemusten ja ajatusten jakamista. Opitaan kuuntelemaan toista ja antamaan sekä saamaan palautetta. Opitaan ilmaisemaan oma mielipide ja perustelemaan se.	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa.	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja	Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan	L1 L2, L4, L7

esitystilanteissa, myös draaman avulla	kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja.	
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	Vahvistetaan lapsen positiivista kuvaa itsestä viestijänä. Harjoitellaan sosiaalisessa mediassa toimimisen viestinnällisiä käytäntöjä.	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista. Opitaan käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	Tutkitaan ja vertaillaan erilaisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan käsitteiden merkityksiä.	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	Etsitään tietoa eri lähteistä. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Opitaan keskustelemaan luetusta tekstistä.	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä. Opitaan ilmaisemaan itseä kirjallisesti.	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	Opitaan ilmaisemaan omia kokemuksia ja mielipiteitä tekstin avulla.	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulause. Tutustutaan lauseenjäseniin. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omassa teksteissä.	L1, L4, L5

<p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Kehitetään opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä. Harjoitellaan toimimaan verkossa eettisesti.</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>	<p>Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Tutustutaan verbien taipumiseen persoona- ja aikamuodoissa.</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>Ohjataan lasta kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön sekä valitsemaan itselle mieluista ja sopivaa luettavaa. Rohkaistaan lasta keskustelemaan luetusta kirjasta toisten kanssa.</p>	<p>L2, L4, L5, L7</p>
<p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa mahdollisuuksien mukaan. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.</p>	<p>L2, L4, L6, L7</p>

Suomen kieli ja kirjallisuus
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Ilmaisen ajatuksiani ja mielipiteitäni asiallisesti. Osaan perustella mielipiteeni.
Osaan toimia vastuullisesti vuorovaikutustilanteissa.
Tiedostan sähköisen viestinnän käytöstapoja.
Osallistun esitystilanteisiin ja erilaisten esitysten tuottamiseen.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Ymmärrän ja Osaan soveltavasti käyttää kuulemaani ja lukemaani.
Tiedän erilaisia tekstin ymmärtämisen strategioita.
Tunnistan eri tekstilajeja.
Osaan käyttää eri tietolähteitä ja arvioida jossain määrin lähteen luotettavuutta.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Osaan kirjoittaa erilaisia tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, tietotekstejä).
Osaan merkitä käyttämäni lähteen.
Osaan kirjoittaa erilaisia virkkeitä, esim. vuorosanat.
Hallitsen oikeinkirjoituksen perusasiat.
Ymmärrän, mihin kappalejako perustuu, ja Osaan jakaa tekstin kappaleisiin.
Osaan käyttää otsikoita.
Osaan tiivistää tekstiä.
Osaan tehdä muistiinpanoja.
Käsialani on selkeää ja luettavaa.
Osaan näppäintaitoja.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Osaan arvioida omaa lukutaitoani.
Valitsen lukutaidolleni sopivia kirjoja ja tekstejä.
Osaan luokitella sanoja (sanaluokat).
Osaan verbien persoonamuodot ja aikamuodoista presensin ja imperfektin.
Tunnistan päälauseen ja sivulauseen.
Tunnen ja tunnistan suomalaisen kansanperinteen perusteita.
Osaan arvostaa omaa kulttuuritaustaani sekä eri kulttuureja ja kieliä.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	Harjoitellaan omien kokemusten ja ajatusten jakamista. Opitaan kuuntelemaan toista ja antamaan sekä saamaan palautetta. Opitaan ilmaisemaan oma mielipide ja perustelemaan se.	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa. Opetellaan ottamaan toiset huomioon ryhmäviestintätilanteessa.	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja	Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja.	L1 L2, L4, L7

esitystilanteissa, myös draaman avulla		
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	Vahvistetaan oppilaan positiivista kuvaa itsestä viestijänä. Harjoitellaan ja opitaan tiedostamaan sosiaalisessa mediassa toimimisen viestinnällisiä käytäntöjä.	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista. Käytetään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Selitetään, vertaillaan ja pohditaan käsitteiden merkityksiä.	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	Etsitään tietoa eri lähteistä. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Jaetaan lukukokemuksia hyödyntäen myös monimediaisia mahdollisuuksia.	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta.	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	Opitaan ilmaisemaan omia kokemuksia ja mielipiteitä sekä perustelemaan niitä tekstin avulla. Opetellaan vaikuttamaan myös erilaisissa monimediaisissa ympäristöissä.	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	Harjoitetaan käsinkirjoittamis- ja näppäintaitoja. Tunnistetaan tekstistä eri lausetyypit ja lauseenjäsenet. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä käytetään niitä omissa teksteissä.	L1, L4, L5

<p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Kehitetään opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä. Harjoitellaan toimimaan verkossa eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>L2, L4, L5, L6</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>	<p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>Ohjataan oppilasta kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön sekä valitsemaan itselle mieluista ja sopivaa luettavaa. Keskustellaan luetusta kirjasta toisten kanssa.</p>	<p>L2, L4, L5, L7</p>
<p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa mahdollisuuksien mukaan. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.</p>	<p>L2, L4, L6, L7</p>

Suomen kieli ja kirjallisuus
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Osaan kertoa kokemuksiani, ajatuksiani ja perusteltuja mielipiteitäni.
Osaan antaa palautetta ja vastaanottaa palautetta.
Osaan kuunnella, keskustella ja toimia ryhmässä toisia kunnioittaen.
Tiedän erilaisia tapoja ottaa osaa keskusteluun.
Osaan arvioida omaa toimintaani vuorovaikutustilanteissa.
Osaan käyttää draaman toimintamuotoja omien ideoiden, ajatusten ja tunteiden ilmaisuvälineenä.
Osaan valmistella ja pitää esityksen tai puheen.
Osaan käyttää monimediaisia ympäristöjä vastuullisesti.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Osaan lukea sujuvasti erilaisia tekstejä ja kehitan lukutaitoani lukemalla usein.
Osaan arvioida omaa lukutaitoani.
Osaan käyttää eri lukutekniikoita erilaisia tekstejä lukiessani.
Osaan pohtia, vertailla ja selittää erilaisia tekstejä.
Osaan etsiä tietoa eri lähteistä ja arvioida jossain määrin niiden luotettavuutta.
Osaan valita lukutaitoni mukaista lukemista.
Osaan esitellä lukemaani muille myös monimediaisissa ympäristöissä.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Osaan kirjoittaa erilaisia tekstejä.
Osaan kirjoittaa kokemuksiani, ajatuksiani ja mielipiteitäni perustellusti myös monimediaisessa ympäristössä.
Hallitsen oikeinkirjoituksen perusasiat ja käytän niitä teksteissäni.
Osaan kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja Osaan näppäintaitoja.
Tunnistan eri lausetyypit.
Osaan nimetä lauseesta subjektin, predikaatin ja objektin
Osaan käyttää tekstissäni otsikointia ja kappalejakoja.
Osaan kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita.
Osaan arvioida omia tekstejäni.
Osaan tuottaa tekstejä vaihteittain yksin ja muiden kanssa.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Tunnistan sanaluokat ja sijamuotoja.
Osaan taivuttaa verbit persoona- ja aikamuodoissa.
Ymmärrän kirjoitetun ja puhutun kielen eroja.
Osaan käyttää kirjastoa ja valita sieltä itselleni luettavaa lukukokemuksiani laajentaen. Osaan keskustella lukemistani kirjoista toisten kanssa.
Osaan arvostaa omaa kulttuuritaustaani sekä eri kulttuureja ja kieliä.
Osallistun koulun tarjoamiin mahdollisuuksiin koulu yhteisöni kulttuuritoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	Harjoitellaan omien kokemusten ja ajatusten jakamista. Opitaan kuuntelemaan toista ja antamaan sekä saamaan palautetta. Opitaan ilmaisemaan oma mielipide ja perustelemaan se.	L1, L2, L7

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa. Opetellaan ottamaan toiset huomioon ryhmäviestintätilanteessa.	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja.	L1 L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	Vahvistetaan oppilaan positiivista kuvaa itsestä viestijänä. Harjoitellaan ja opitaan tiedostamaan sosiaalisessa mediassa toimimisen viestinnällisiä käytäntöjä.	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista. Käytetään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Selitetään, vertaillaan ja pohditaan käsitteiden merkityksiä.	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	Etsitään tietoa eri lähteistä. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Jaetaan lukukokemuksia hyödyntäen myös monimediaisia mahdollisuuksia.	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta.	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	Opitaan ilmaisemaan omia kokemuksia ja mielipiteitä sekä perustelemaan niitä tekstin avulla. Opetellaan vaikuttamaan myös erilaisissa monimediaisissa ympäristöissä.	L1, L4, L5, L7

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	Harjoitetaan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitoja. Opitaan tunnistamaan tekstistä eri lausetyypit ja lauseenjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä käytetään niitä omista teksteistä.	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Kehitetään opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä. Harjoitellaan toimimaan verkossa eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.	L1, L2, L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Ohjataan oppilasta kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön sekä valitsemaan itselle mieluista ja sopivaa luettavaa. Keskustellaan luetusta kirjasta toisten kanssa.	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa mahdollisuuksien mukaan. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja koulu yhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.	L2, L4, L6, L7

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Osaan esittää ajatuksiani ja ilmaista mielipiteitäni tutuissa viestintäympäristöissä.
Osaan toimia viestintätilanteissa vastuullisesti myös toisten tarpeita huomioiden.
Osaan pitää valmistellun puheenvuoron tai esityksen.
Osallistun draamatoimintaan.
Osaan ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastani ja antaa palautetta muille.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Osaan lukea sujuvasti ja arvioida omaa lukutaitoani.
Käytän opiskeluni apuna erilaisia lukemisen strategioita.
Osaan tulkita ja eritellä tekstejä niin, että se kehittää sana- ja käsitevarastoani sekä ajattelun taitojani.
Osaan käyttää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa.
Osaan jossain määrin arvioida tietolähteen luotettavuutta.
Tunnen jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, mediatekstejä ja muita tekstejä.
Osaan jakaa lukukokemuksiani myös monimediaisessa ympäristössä.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Ilmaisen ajatuksiani ja kokemuksiani tekstien avulla.
Osaan käyttää yksinkertaista kertomiselle, kuvaamiselle ja kanta-aottavalle tekstile tyypillistä kieltä.
Osaan otsikoida tekstin, jakaa sen kappaleisiin ja huomioida sananvalinnat.
Osaan kirjoittaa käsin sujuvasti ja selkeästi. Osaan kirjoittaa näppäimistöllä.
Osaan käyttää oikeinkirjoituksen perusasioita ja -rakenteita omassa teksteissäni.
Osaan kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita.
Osaan tuottaa tekstejä vaihteittain.
Osaan merkitä käyttämäni lähteet tekstien loppuun.
Ymmärrän, etten saa esittää lainaamaani tekstiä omanani.
Tiedän verkossa eettisesti toimimisen periaatteet.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Osaan tehdä havaintoja ja kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä.
Osaan käyttää oppimiani käsitteitä puhuessani ja kirjoittaessani niistä.
Luen koulussa sovitut kirjat.
Keskustelen ja jaan kokemuksia lukemistani kirjoista.
Osaan kuvailla havaitsemiani eroja ja yhtäläisyyksiä eri kielten ja kulttuurien välillä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä

ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemissa ja heitä kiinnostavissa kirjoissa ja muissa monimuotoisissa teksteissä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Suomen kieli ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin oppiaineessa kohteet	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perustrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perustrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa

laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan			sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen

vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa			perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu

<p>kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>			<p>omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.</p>
--	--	--	---

SUOMI TOISENA KIELENÄ

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet Vuosiluokka 3	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	Harjoitellaan kertomista ja kuvailua. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja sen perustelua sekä palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan tilannesidonnaisia fraaseja, ajan ilmaisemista kerronnassa ja vertaamista.	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	Tehdään keskusteluharjoituksia. Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelemista ja kuullusta oppimista.	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	Harjoitellaan ja havainnoidaan kokonaisilmaisua. Hyödynnetään draamailmaisua. Osallistutaan oman luokan ja koulun vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	Harjoitellaan erilaisten kaunokirjallisten, tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista. Tutkitaan ja vertaillaan erilaisia tekstejä. Harjoitellaan kirjallisuuden peruskäsitteitä. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen sopivia luku- ja ymmärtämisstrategioita.	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	Harjoitellaan päätelmien tekemistä luetusta ja kuullusta. Kartutetaan sana- ja käsitevarastoa selittämällä, vertailemalla ja pohtimalla merkityksiä ja hierarkioita.	L1, L2, L4

	Luokitellaan sanoja. Tutustutaan verbien taipumiseen.	
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Opitaan ilmaisemaan omia ajatuksia, mielipiteitä ja tietoja teksteinä. Harjoitellaan yleiskielen normeja. Tuotetaan monipuolisesti erilaisia pieniä tekstejä.	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita. Ohjataan oppilasta käyttämään sana- ja käsitevarastoaan sekä harjoittelemaan kielipillisiä rakenteita teksteissään.	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	Tutkitaan omia tekstejä. Harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja palautteen vastaanottamista.	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella. Tutustutaan verbien taipumiseen ja sanojen yhdistämisen säännönmukaisuuksiin. Havainnoidaan eri kielten keinoja ilmaista merkityksiä. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Ohjataan oppilasta kirjaston aktiiviseen käyttöön ja valitsemaan itselle mieluista ja sopivaa luettavaa. Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan luetusta.	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	Tutustutaan oppilasta lähellä olevien kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. Rohkaistaan oppilasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä.	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana	Harjoitellaan runsaasti erilaisia kielenkäyttö- ja kielenoppimistilanteita, annetaan niistä oppilaalle palautetta sekä	L1, L2, L7

sekä asettamaan oppimistavoitteita	ohjataan oppilasta itse arvostamaan toimintaansa niissä. Ohjataan oppilasta asettamaan oppimistavoitteita. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	Havainnoidaan kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteita ja eri oppiaineiden tekstejä. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden tunnistamista.	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työkentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	Tehdään eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä. Tulkitaan kuvia ja kirjoitettuja tekstejä. Harjoitellaan tiedon jäsentämistä ja kertomista toisille. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Harjoitellaan toimimaan verkossa eettisesti. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Osaan ilmaista itseäni erilaisissa tilanteissa.
Keskustelen vastavuoroisesti.
Harjoittelen erilaisia esiintymistilanteita.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Löydän keskeiset asiat tutusta tekstistä.
Syvennän lukutaitoani.
Laajennan sanavarastoani aktiivisesti.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Syvennän kertomis- ja kirjoitustaitojani.
Käsialani on selkeää ja luettavaa.
Osaan näppäintaitoja.
Harjoittelen oikeinkirjoituksen perusteita.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Harjoittelen sanojen luokittelua sanaluokkiin.
Huomaan, että eri kielet toimivat eri tavoin.
Osaan valita itselleni sopivaa luettavaa.

Tunnen omaa kulttuuriani ja arvostan kaikkia kulttuureja.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Osaan käyttää kaikkia osaamiani kieliä hyödykseni oppimisessa.

Huomaan, että eri oppiaineissa tarvitaan erilaisia käsitteitä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet Vuosiluokka 4	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	Harjoitellaan kertomista ja kuvailua. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja sen perustelua sekä palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan tilannesidonnaisia fraaseja, ajan ilmaisemista kerronnassa ja vertaamista.	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	Tehdään keskusteluharjoituksia. Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelemista ja kuullusta oppimista.	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	Harjoitellaan ja havainnoidaan kokonaisilmaisua. Hyödynnetään draamailmaisua. Osallistutaan oman luokan ja koulun vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	Harjoitellaan erilaisten kaunokirjallisten, tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista. Tutkitaan ja vertaillaan erilaisia tekstejä. Harjoitellaan kirjallisuuden peruskäsitteitä. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen sopivia luku- ja ymmärtämisstrategioita.	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	Harjoitellaan päätelmien tekemistä luetusta ja kuullusta. Kartutetaan sana- ja käsitevarastoa selittämällä, vertailemalla ja pohtimalla merkityksiä, synonymiaa ja hierarkioita. Syvennetään tietoa sanojen luokittelusta.	L1, L2, L4

	Vahvistetaan tietoja verbien taipumisesta.	
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Opitaan ilmaisemaan omia ajatuksia, mielipiteitä ja tietoja teksteinä. Harjoitellaan yleiskielen normeja. Harjoitellaan otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja. Tuotetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien muistiinpanojen ja tekemistä.	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita. Ohjataan oppilasta käyttämään sana- ja käsitevarastoaan sekä harjoittelemaan kieliopillisia rakenteita teksteissään.	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	Tutkitaan omia tekstejä. Harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja palautteen vastaanottamista.	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	Syvennetään tietoa sanojen luokittelusta. Vahvistetaan tietoja verbien taipumisesta ja sanojen yhdistämisen säännönmukaisuuksista. Tutustutaan lausetyyppeihin. Havainnoidaan eri kielten keinoja ilmaista merkityksiä. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Ohjataan oppilasta kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön ja valitsemaan itselle mieluista ja sopivaa luettavaa. Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan luetusta.	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	Tutustutaan oppilasta lähellä olevien kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. Ohjataan oppilasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä.	L2, L4

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	Harjoitellaan runsaasti erilaisia kielenkäyttö- ja kielenoppimistilanteita, annetaan niistä oppilaalle palautetta sekä ohjataan oppilasta itse arvostamaan toimintaansa niissä ja antamaan ja saamaan vertaispalautetta. Ohjataan oppilasta asettamaan oppimistavoitteita. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	Havainnoidaan kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteita ja eri oppiaineiden tekstejä. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden tunnistamista ja käyttämistä.	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työkentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	Tehdään eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä. Tulkitaan kuvia ja kirjoitettuja tekstejä. Harjoitellaan tiedon jäsentämistä ja kertomista toisille. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Harjoitellaan toimimaan verkossa eettisesti. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Ilmaisen itseäni suomeksi.
Perustelen mielipiteeni.
Harjoittelen erilaisia esiintymistilanteita.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Ymmärrän keskeiset asiat lukemastani ja kuulemastani.
Laajennan sana- ja käsitevarastoani.
Tiedän erilaisia tekstin ymmärtämisen strategioita.
Tunnistan yleisimpiä tekstilajeja.
Osaan käyttää eri tietolähteitä ja harjoittelen arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Osaan kirjoittaa erilaisia sekä kauno- että tietokirjallisia tekstejä.
Harjoittelen käyttämään lähdemerkintöjä.
Hallitsen oikeinkirjoituksen perusasiat.
Harjoittelen kappalejaon tekemistä.
Osaan käyttää otsikoita.
Harjoittelen muistiinpanojen tekemistä.
Käsialani on selkeää ja luettavaa.

Osaan näppäintaitoja.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Valitsen lukutaidolleni sopivaa luettavaa.
Osaan luokitella sanoja.
Osaan taivuttaa verbejä.
Tutustun suomalaiseen kansanperinteeseen.
Osaan arvostaa omaa kulttuuritaustaani sekä eri kulttuureja ja kieliä.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Osaan käyttää kaikkia osaamiani kieliä hyödykseni oppimisessa.
Huomaan, että eri oppiaineissa tarvitaan erilaisia käsitteitä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet Vuosiluokka 5	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	Harjoitellaan kertomista ja kuvailua. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja sen perustelua sekä palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan tilannesidonnaisia fraaseja, ajan ilmaisemista kerronnassa ja vertaamista.	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	Tehdään keskusteluharjoituksia. Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelemista ja kuullusta oppimista.	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja	Harjoitellaan ja havainnoidaan kokonaisilmaisua. Hyödynnetään	L2

ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	draamailmaisua. Osallistutaan oman luokan ja koulun vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.	
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	Harjoitellaan erilaisten kaunokirjallisten, tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista. Tutkitaan ja vertaillaan erilaisia tekstejä ja opitaan tunnistamaan niiden kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista tekstistä. Syvennetään tietoa kirjallisuuden peruskäsitteistä. Arvioidaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen sopivia luku- ja ymmärtämisstrategioita.	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	Harjoitellaan päätelmien tekemistä luetusta ja kuullusta. Kartutetaan sana- ja käsitevarastoa selittämällä, vertailemalla ja pohtimalla merkityksiä, synonymiaa ja hierarkioita. Syvennetään tietoa sanojen luokittelusta. Vahvistetaan tietoja verbien taipumisesta. Pohditaan eri sijamuotojen välittämiä merkityksiä.	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään taitoja ilmaista omia ajatuksia, mielipiteitä ja tietoja teksteinä. Syvennetään tietoja yleiskielen normeista ja harjoitellaan niiden käyttämistä. Harjoitellaan otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja. Tuotetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien, kuten muistiinpanojen ja tiivistelmien tekemistä.	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä	Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita. Ohjataan oppilasta käyttämään monipuolisesti sana-	L1, L2, L4

sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	ja käsitevarastoaan sekä harjoittelemaan kielipillisiä rakenteita teksteissään.	
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	Tutkitaan omia tekstejä eri näkökulmista. Harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja harjoitellaan hyödyntämään saatua palautetta omien tekstien muokkaamisessa.	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	Syvennetään tietoa sanojen luokittelusta. Vahvistetaan tietoja verbien taipumisesta. Pohditaan eri sijamuotojen välittämiä merkityksiä. Vahvistetaan tietämystä sanojen yhdistämisestä, lausetyypeistä ja kirjoitetun ja puhutun kielen eroista. Tutustutaan sanojen johtamisen säännönmukaisuuksiin. Vahvistetaan tietämystä eri kielten keinoista ilmaista merkityksiä. Kiinnitetään huomiota kielenkäytön vaihteluun koulun ja vapaa-ajan vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa teksteissä.	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Ohjataan oppilasta kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön. Ohjataan valitsemaan itselle mieluista ja sopivaa kauno- ja tietokirjallisuutta sekä elokuvia. Keskustellaan luetusta ja nähdystä.	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	Perehdytään oppilasta lähellä olevien kulttuurien perinteeseen. Ohjataan oppilasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä.	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	Harjoitellaan runsaasti erilaisia kielenkäyttö- ja kielenoppimistilanteita, annetaan niistä oppilaalle palautetta sekä ohjataan oppilasta itse arvostamaan toimintaansa niissä ja antamaan ja saamaan vertaispalautetta. Ohjataan	L1, L2, L7

	oppilasta asettamaan oppimistavoitteita. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	Havainnoidaan kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteita ja eri oppiaineiden tekstejä. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden tunnistamista ja käyttämistä.	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	Tehdään eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä. Tulkitaan kuvia ja kirjoitettuja tekstejä. Harjoitellaan tiedon jäsentämistä ja kertomista toisille. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Harjoitellaan toimimaan verkossa yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Osaan kertoa kokemuksiani, ajatuksiani ja perusteltuja mielipiteitani.
Osaan antaa ja vastaanottaa palautetta.
Osaan kuunnella, keskustella ja toimia ryhmässä toisia kunnioittaen.
Osaan arvioida omaa toimintaani vuorovaikutustilanteissa.
Osaan käyttää draaman toimintamuotoja.
Harjoittelen valmisteltavia suullisia esityksiä.
Harjoittelen käyttämään monimediaisia ympäristöjä vastuullisesti.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Vahvistan lukutaitoani lukemalla säännöllisesti.
Osaan arvioida omaa lukutaitoani.
Harjoittelen käyttämään eri lukutekniikoita.
Osaan tehdä havaintoja erilaisista teksteistä.
Osaan etsiä tietoa eri lähteistä ja harjoittelen arvioimaan lähteiden luotettavuutta.
Osaan esitellä lukemaani muille.
Laajennan sana- ja käsitevarastoani.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Osaan kirjoittaa erilaisia sekä kauno- että tietokirjallisia tekstejä.
Osaan kirjoittaa kokemuksiani, ajatuksiani ja perusteltuja mielipiteitäni.
Hallitsen oikeinkirjoituksen perusasiat ja käytän niitä teksteissäni.
Osaan kirjoittaa selkeällä käsialalla.
Osaan näppäintaitoja.
Tunnistan lausetyyppejä.
Harjoittelen tunnistamaan lauseesta predikaatin, subjektin ja objektin.
Osaan käyttää tekstissäni otsikointia ja kappalejakoja.
Harjoittelen tekstin tuottamista vaiheittain.
Osaan arvioida itseäni kirjoittajana.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Osaan valita lukutaitoni mukaista luettavaa ja keskustella lukemastani toisten kanssa.
Osaan luokitella sanoja.
Osaan taivuttaa verbejä.
Ymmärrän kirjoitetun ja puhutun kielen eroja.
Osaan arvostaa omaa kulttuuritaustaani sekä eri kulttuureja ja kieliä.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Osaan käyttää kaikkia osaamiani kieliä hyödykseni oppimisessa.
Harjoittelen eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden tunnistamista ja käyttämistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet Vuosiluokka 6	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	Harjoitellaan kertomista ja kuvailua. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja sen perustelua sekä palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan tilannesidonnaisia fraaseja, ajan ilmaisemista kerronnassa ja vertaamista.	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	Tehdään keskusteluharjoituksia. Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelemista ja kuullusta oppimista.	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	Harjoitellaan ja havainnoidaan kokonaisilmaisua. Hyödynnetään draamailmaisua. Osallistutaan oman luokan ja koulun vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon	Harjoitellaan erilaisten kaunokirjallisten, tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista. Tutkitaan ja vertaillaan erilaisia	L1, L4

luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	tekstejä ja opitaan tunnistamaan niiden kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista tekstistä. Syvennetään tietoa kirjallisuuden peruskäsitteistä. Arvioidaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen sopivia luku- ja ymmärtämisstrategioita.	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelyyn tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	Harjoitellaan päätelmien tekemistä luetusta ja kuullusta. Kartutetaan sana- ja käsitevarastoa selittämällä, vertailemalla ja pohtimalla merkityksiä, synonymiaa, kielikuvia, sanontoja ja hierarkioita. Syvennetään tietoa sanojen luokittelusta. Pohditaan eri sijamuotojen välittämiä merkityksiä ja vahvistetaan tietoja verbien taipumisesta.	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään taitoja ilmaista omia ajatuksia, mielipiteitä ja tietoja teksteinä. Syvennetään tietoja yleiskielen normeista ja harjoitellaan niiden käyttämistä. Vahvistetaan otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja. Tuotetaan monipuolisesti erilaisia tekstejä. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien, kuten muistiinpanojen ja tiivistelmien tekemistä.	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita. Ohjataan oppilasta käyttämään monipuolisesti sana- ja käsitevarastoaan sekä harjoittelemaan kielipillisiä rakenteita teksteissään.	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	Tutkitaan omia tekstejä eri näkökulmista. Harjoitellaan vertaispalautteen antamista ja harjoitellaan hyödyntämään saatua palautetta omien tekstien muokkaamisessa.	L1, L2, L4

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	Syvennetään tietoa sanojen luokittelusta. Vahvistetaan tietoja verbien taipumisesta. Pohditaan eri sijamuotojen välittämiä merkityksiä. Vahvistetaan tietämystä sanojen yhdistämisestä ja johtamisesta, lausetyypeistä, eri kielten kenoista ilmaista merkityksiä sekä kirjoitetun ja puhutun kielen eroista. Kiinnitetään huomiota kielenkäytön vaihteluun koulun ja vapaa-ajan vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa teksteissä.	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Ohjataan oppilasta kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön. Ohjataan valitsemaan itselle mieluista ja sopivaa kauno- ja tietokirjallisuutta sekä elokuvia. Keskustellaan luetusta ja nähdystä.	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	Perehdytään oppilasta lähellä olevien kulttuurien perinteeseen. Ohjataan oppilasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä.	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	Harjoitellaan runsaasti erilaisia kielenkäyttö- ja kielenoppimistilanteita, annetaan niistä oppilaalle palautetta sekä ohjataan oppilasta itse arvostamaan toimintaansa niissä ja antamaan ja saamaan vertaispalautetta. Ohjataan oppilasta asettamaan oppimistavoitteita. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	Havainnoidaan kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteita ja eri oppiaineiden tekstejä. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden tunnistamista ja käyttämistä.	L4, L7

<p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työkentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tehdään eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä. Tulkitaan kuvia ja kirjoitettuja tekstejä. Harjoitellaan tiedon jäsentämistä ja kertomista toisille. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Harjoitellaan toimimaan verkossa yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>	<p>L1, L6, L7</p>
---	---	-------------------

<p>Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6</p>
<p>VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN Osaan esittää ajatuksiani ja ilmaista mielipiteitäni. Osaan toimia viestintätilanteissa vastuullisesti myös toisten tarpeita huomioiden. Osaan pitää valmistelemani suullisen esityksen. Osallistun draamatoimintaan. Osaan ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastani ja antaa sitä muille.</p> <p>TEKSTIEN TULKITSEMINEN Osaan lukea sujuvasti ja arvioida omaa lukutaitoani. Käytän opiskeluni apuna erilaisia lukemisen strategioita. Harjoittelen tulkitsemaan ja erittelemään tekstejä. Kehitän sana- ja käsitevarastoani sekä ajattelun taitojani. Osaan käyttää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa. Osaan jossain määrin arvioida tietolähteen luotettavuutta. Tunnen lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, mediatekstejä ja muita tekstejä. Osaan jakaa lukukokemuksiani myös eri medioita käyttäen.</p> <p>TEKSTIEN TUOTTAMINEN Ilmaisen ajatuksiani ja kokemuksiani tekstien avulla. Harjoittelen käyttämään yksinkertaista kertomiselle, kuvaamiselle ja kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Osaan otsikoida tekstin ja jakaa sen kappaleisiin. Osaan pohtia sanojen sävyjä. Osaan kirjoittaa käsin sujuvasti ja selkeästi. Osaan kirjoittaa näppäimistöllä. Hallitsen oikeinkirjoituksen perusasiat ja käytän niitä teksteissäni. Osaan tuottaa tekstin vaiheittain. Osaan merkitä käyttämäni lähteet tekstien loppuun. Ymmärrän, etten saa esittää lainaamaani tekstiä omanani. Tiedän eettisen verkossa toimimisen periaatteet.</p> <p>KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN Osaan tehdä havaintoja teksteistä.</p>

Luen säännöllisesti ja erilaisia tekstejä.

Keskustelen ja jaan kokemuksia lukemistani teksteistä.

Osaan keskustella eri kielten ja kulttuurien välillä havaitsemistani eroista ja yhtäläisyyksistä.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Osaan käyttää kaikkia osaamiani kieliä hyödykseni oppimisessa.

Osaan tunnistaa ja käyttää eri oppiaineiden tärkeitä käsitteitä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja

aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päätelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamia kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Suomi toisena kielenä oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arviota "hyvä" / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoon ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoon sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuumpaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa

erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä			tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättävä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsikirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipollisia rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä			tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.
---	--	--	---

RUOTSIN KIELI (B1)

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1	Ohjataan oppilasta löytämään yhtäläisyyksiä ja eroja ruotsin ja muiden osaamiensa kielten välillä.	L1, L2, L4
T2	Tarkastellaan ruotsin kielen vaikutusta suomen kieleen ja kulttuuriin.	L2
Kielenopiskelutaidot		
T3	Harjoitellaan viestintätaitoja monipuolisesti. Ohjataan oppilasta ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan.	L1, L5, L3
T4	Rohkaistaan oppilasta käyttämään kieltä.	L3, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5	Harjoitellaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita. 6.lk harjoitellaan vähintään seuraavat rakenteet: <ul style="list-style-type: none"> – verbin taivutus: preesens – substantiivin taivutus ja käyttö – adjektiivin perustaivutus ja käyttö – persoonapronominit, omistusmuodot ja genetiivi – prepositioita – päälauseen sanajärjestys – kysymyssanoja 	L4
T6	Rohkaistaan oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta vieraalla kielellä kielellisin ja ei-kielellisin keinoin.	L4
T7	Harjoitellaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8	Rohkaistaan oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9	Harjoitellaan pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista.	L4

KASVU KULTTUURISEEN MONINAISUUTEEN JA KIELITIETOISUUTEEN

Löydän yhtäläisyyksiä ruotsin ja muiden osaamieni kielten välillä.
Osaan nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia.

KIELENOPISKELUTAIDOT

Ymmärrän, että on tärkeää harjoitella kieltä myös vapaa-ajalla.

KEHITTYVÄ KIELITAITO

Ymmärrän perusasiat substantiivien ja adjektiivien taivutuksesta.
Osaan vähintään persoonapronominit ja tunnistan niiden omistusmuodot.
Osaan muutamia prepositioita.
Osaan kysyä ja kertoa minulle tutuista asioista, esim. nimi, ikä, perhe, harrastukset, asuinpaikka.
Rohkaistun käyttämään ruotsia.
Harjoittelen kohteliasta viestintää pyytäen hidastusta ja toistoa.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja –välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja –kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luonteellisia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet: *kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen*. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.2

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erityisesti viestintätilanteita	oppilasta erilaisia, suullisia	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta viestinsä perille monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään toistoa ja hidastusta	oppilasta käyttämään erilaisia saamiseksi	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan kohteliaisuuden ilmauksia	oppilasta erilaisia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	ottamaan avulla	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	runsaasti ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

ENGLANTI (A1)

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1	Ohjataan oppilasta ymmärtämään englannin kielen merkitys maailmanlaajuisena viestintäkielenä.	L2
T2	Ohjataan oppilasta arvostamaan kielenkäyttöön eri vuorovaikutustilanteissa.	L1, L2
T3	Ohjataan oppilasta löytämään yhtäläisyyksiä ja eroja suomen ja englannin kielen välillä.	L1, L2
T4	Ohjataan oppilasta löytämään omaa oppimista tukevaa materiaalia myös luokkahuoneen ulkopuolella.	L2, L3

Kielenopiskelutaidot		
T5	Ohjataan oppilaiden vuorovaikutustaitoja ja rakentavan palautteen antamista. Opetellaan yhdessä ryhmän kanssa suunnittelemaan toimintaa tavoitteiden mukaisesti.	L1, L3
T6	Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutaitoja. Opitaan ottamaan vastuuta omasta oppimisesta ja arvioimaan sitä.	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa ja taito tulkita tekstejä		
T7-T11	<p>Nämä rakenteet suositellaan käytäviksi seuraavilla luokka-asteilla, kuitenkin niin, että ne kaikki harjoitellaan 6. luokan loppuun mennessä.</p> <p>3.lk harjoitellaan vähintään seuraavat rakenteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - be, have, can - kysymyssanoja - käskeminen ja kieltäminen - persoonapronominien yksikkö - prepositioita - ehdotukset - s-genetiivi <p>4.lk harjoitellaan vähintään seuraavat rakenteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - persoonapronominien monikko - yleispreesens ja kestopreesens - säännöllinen ja epäsäännöllinen monikko - ajanilmaukset (viikonpäivät, vuorokaudenajat, kuukaudet, vuodenajat, kellonajat) - lisää prepositioita - persoonapronominien omistusmuodot - artikkelien käyttö - there is/there are <p>5.lk harjoitellaan vähintään seuraavat rakenteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imperfekti - persoonapronominien objektimuodot - adjektiivien vertailumuodot - järjestysluvut ja päiväys 	L2, L4, L5, L7
rakenteiden osalta T7-T11		

	6.Ik harjoitellaan vähintään seuraavat rakenteet: <ul style="list-style-type: none"> - vahvistetaan aiemmin harjoiteltuja verbin aikamuotoja - opetellaan ulkoa keskeisten epäsäännöllisten verbien preesens ja imperfektimuodot - futuuri - of-genetiivi - adverbi - sanajärjestys (väitelause ja kysymyslause) 	
T8	Rohkaistaan oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta vieraalla kielellä kielellisin ja ei-kielellisin keinoin.	L4
T9	Harjoitellaan kohdekulttuurissa sopivaa ja kohteliasta viestintää.	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10	Ohjataan oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.	L4
T11	Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin.	L3, L4, L5, L7

<p>Englanti</p> <p>Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3</p>
<p>KASVU KULTTUURISEEN MONINAISUUTEEN JA KIELITIETOISUUTEEN Tunnistan englannin kielen muiden kielten joukosta. Osaan mm. tervehtiä, esitellä itseni, kysyä toisen nimen, käyttää kohteliaita sanoja kuten "please", "thank you". Tutustun englanninkielisten maiden kulttuureihin ja tapoihin. Löydän yhtäläisyyksiä ja eroja suomen ja englannin kielen välillä. Tunnistan englannin kielen ääntämis- ja kirjoitusasun eroja. Osaan käyttää ohjeiden mukaan englannin kielisiä nettiharjoituksia.</p> <p>KIELENOPISKELUTAIDOT Osaan tehdä suullisia ja kirjallisia pari- ja ryhmätöitä kaikkien kanssa. Otan vastuuta omasta ja muun ryhmän oppimisesta. Opin merkitsemään läksyn, huolehtimaan opiskeluvälineistä ja kotitehtävistä. Osaan käyttää sanastoja. Harjoittelen erilaisia tapoja oppia sanoja.</p> <p>KEHITTYVÄ KIELITAITO, TAITO TOIMIA VUOROVAIKUTUKSESSA JA TAITO TULKITA TEKSTEJÄ Ymmärrän yksinkertaista puhetta ja tekstiä omaan elämään liittyvistä aihepiireistä. Osaan harjoitella viestintätilanteita ja käyttää sopivia sanontoja. Osaan käyttää vuosiluokan keskeisimpiä rakenteita. Yritän ääntää ymmärrettävästi keskeisimmät sanat.</p>

Englanti
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4

Aikaisempien lisäksi:

KASVU KULTTUURISEEN MONINAISUUTEEN JA KIELITIETOISUUTEEN

Tunnistan maita, joissa puhutaan englantia.

Ymmärrän, että englantia puhutaan eri tavoin eri puolella maailmaa. Opin lisää englanninkielisten maiden kulttuureista ja tavoista.

Löydän yhtäläisyyksiä ja eroja suomen ja englannin kielen rakenteiden välillä. Harjoittelen äännekirjoitusmerkkejä.

Löydän netistä englannin kielisiä harjoituksia tai pelejä (esim. kirjasarjan sähköisiä tehtäviä.)

KIELENOPISKELUTAIDOT

Osaan tehdä suullisia ja kirjallisia pari- ja ryhmätöitä kaikkien kanssa. Otan vastuuta omasta ja muun ryhmän oppimisesta.

Harjoittelen erilaisia tapoja opiskella sanoja ja rakenteita ja osaan valita itselleni sopivia tapoja.

KEHITTYVÄ KIELITAITO, TAITO TOIMIA VUOROVAIKUTUKSESSA JA TAITO TULKITA TEKSTEJÄ

Ymmärrän yksinkertaista puhetta ja tekstiä laajemmista aihepiireistä. Osaan harjoitella viestintätilanteita ja käyttää kulttuurisesti sopivia sanontoja. Osaan käyttää vuosiluokan keskeisimpiä rakenteita. Harjoittelen lisää ääntämistä.

Englanti
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Aikaisempien lisäksi:

KASVU KULTTUURISEEN MONINAISUUTEEN JA KIELITIETOISUUTEEN

Tunnistan, miten englantia puhutaan ympäri maailmaa.

Opin arvostamaan erilaisia englannin puhujia.

Harjoittelen puhumaan kielestä kieliopillista sanastoa käyttäen.

KIELENOPISKELUTAIDOT

Osaan etsiä ohjatusti tietoa netistä eri lähteistä.

Harjoittelen tavoitteiden asettamista, työni suunnittelua ja arviointia.

Harjoittelen erilaisia tapoja opiskella sanoja ja rakenteita. Otan vastuuta omasta kielen oppimisestani ja harjoittelen arvioimaan omia opiskelutaitojani.

KEHITTYVÄ KIELITAITO, TAITO TOIMIA VUOROVAIKUTUKSESSA JA TAITO TULKITA TEKSTEJÄ

Ymmärrän ja tuotan yksinkertaista puhetta ja tekstiä jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleni tärkeitä asioista. Osaan harjoitella viestintätilanteita ja käyttää kulttuurisesti sopivia sanontoja. Osaan käyttää vuosiluokan keskeisimpiä rakenteita. Osaan ääntää suurimman osan sanoista ymmärrettävästi.

Englanti
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

Aikaisempien lisäksi:

KASVU KULTTUURISEEN MONINAISUUTEEN JA KIELITIETOISUUTEEN

Tiedän, miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

Osaan pohtia kokemuksiani erilaisista kulttuureista ja kunnioitan monikulttuurisuutta. (Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.)

Osaan tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen sanallisista ja rakenteellisista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Osaan kertoa millaista englanninkielistä omaa oppimistani edistävää aineistoa on saatavilla.

KIELENOISKELUTAIDOT

Osaan kertoa kielen opiskelun tavoitteet, osaan asettaa tavoitteita itselleni ja arvioida edistymistäni. Osallistun aktiivisesti ja vastuullisesti ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

Osaan asettaa tavoitteita kielenopiskelulleni. Osaan opiskella kieltä käyttäen apunani myös tieto- ja viestintäteknologiaa. Osaan arvioida taitojani.

KEHITTYVÄ KIELITAITO, TAITO TOIMIA VUOROVAIKUTUKSESSA JA TAITO TULKITA TEKSTEJÄ

Ymmärrän ja tuotan yksinkertaista ja kohteliasta puhetta ja tekstiä jokapäiväisistä ja konkreettisista, tutuista asioista. Osallistun viestintätilanteisiin ja käytän yleisimpiä kulttuurisesti sopivia sanontoja. Osaan käyttää vuosiluokan keskeisimpiä rakenteita. Osaan soveltaa ääntämisen perussääntöjä.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita. Myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kielitaidon arvioinnissa otetaan huomioon kaikki osa-alueet: *kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen*. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

.

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

MATEMATIIKKA

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja	S1-S5	L1, L3, L4, L5

tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.		
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5 (Huom. S3 avattu tässä, koska ei ole muualla) S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualueeseen 0-1000.	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin	S2 Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen.	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä	S2 Käsitystä lukujen yhteyksistä (yhteen- ja vähennyslaskut sekä yhteen- ja kertolaskut) monipuolistetaan tutkimalla lukuja. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmeja ja varmistetaan sen osaaminen. Tutustutaan jakolaskuun sisältö- ja ositusjakotilanteissa. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.	L1, L3, L6

	Kertolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa.	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaustarkkuutta ja valitsemaan mittaukseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4 Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Tutustutaan erimuotoisten kuvioiden piirien mittaamiseen ja laskemiseen. Opitaan ymmärtämään ja merkitsemään kellonajat pistemerkintänä.	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja.	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	L1, L4, L5, L6

Matematiikka
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3

AJATTELUN TAIDOT

Osaan vertailla, luokitella ja asettaa asioita järjestykseen.
Havaitsen muutoksia esimerkiksi lukumäärissä, muodoissa ja väreissä.

LUVUT JA LASKUTOIMITUKSET

Hallitsen kymmenjärjestelmän ykkösten, kymmenten ja satojen osalta.
Ymmärrän murtoluvun käsitteen.
Osaan laskea yhteen- ja vähennyslaskuja allekkain lukualueella 0-100.
Ymmärrän kerto- ja yhteenlaskun sekä jako- ja kertolaskun välisen yhteyden.
Osaan laskea yhteen-, vähennys ja kertolaskuja päässä laskuna.
Osaan kertotaulut 1-10.
Osaan jakolaskun alkeet.
Osaan pyöristää lukuja ja arvioida lopputuloksen realistisesti.

ALGEBRA

Osaan luetella luvut lukualueella 0-1000 alhaalta ylöspäin ja ylhäältä alaspäin ykkösissä, kymmenissä ja sadoissa.

GEOMETRIA JA MITTAAMINEN

Osaan luokitella tasokuvioita ja kappaleita sekä nimetä niiden ominaisuuksia. (lieriöt, kartiot, särmiöt)
Osaan mitata pituutta, massaa ja tilavuutta.
Osaan yksinkertaisia mittayksikkömuunnoksia.
Ymmärrän ja Osaan merkitä kellonaikoja sekä laskea lyhyitä aikavälejä.

TIETOJENKÄSITTELY, TILASTOT JA TODENNÄKÖISYYS

Osaan tulkita ja laatia yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja.
Osaan ohjelmoinnin alkeita.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein,	S1-S5	L1, L2, L4, L5

piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen		
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järjestyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5 S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännön mukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päätelemällä ja kokeilemalla.	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin (murtoluvut) ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun ja desimaaliluvun käsite.	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Käsitystä lukujen yhteyksistä (kerto- ja jakolaskut) monipuolistetaan. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Kerrataan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.	L1, L3, L6

	<p>Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.</p> <p>Harjoitellaan murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.</p> <p>Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.</p>	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	<p>S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.</p> <p>Tutustutaan symmetriaan. Ohjataan oppilaita havaitsemaan kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.</p> <p>Tutustutaan pisteen ja suoran käsitteisiin. Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.</p>	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	<p>S4</p> <p>Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia.</p>	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	<p>S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.</p>	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	<p>S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.</p>	L1, L4, L5, L6

<p>AJATTELUN TAIDOT Osaan arvioida, ovatko laskujeni tulokset järkeviä. Osaan havaita yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia matematiikassa.</p> <p>LUVUT JA LASKUTOIMITUKSET Hallitsen kymmenjärjestelmän ykkösten, kymmenten, satojen ja tuhansien osalta. Ymmärrän, mitä luvun negatiivisuus tarkoittaa. Ymmärrän, mitä ovat murto- ja desimaaliluvut. Osaan kertotaulut 1-10 ja Osaan soveltaa niitä. Osaan jakolaskun. Hallitsen kerto- ja jakolaskun yhteyden. Osaan laskea yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskuja päässälaskuna. Osaan muodostaa ja merkitä peruslaskutoimitusten lausekkeita. Tiedän pyöristämisen periaatteen ja Osaan arvioida tuloksen suuruutta.</p> <p>ALGEBRA Osaan jatkaa lukujonoa säännön mukaan.</p> <p>GEOMETRIA JA MITTAAMINEN Osaan rakentaa, piirtää, tutkia ja luokitella kappaleita (lieriöt, kartiot ja muut kappaleet). Osaan luokitella tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin. Tiedän, mikä on piste ja suora. Tiedän, mikä on koordinaatisto. Osaan mitata pituutta, massaa ja tilavuutta tarkasti. Tiedän erimuotoisten kuvioiden piirien ja pinta-alojen mittaamisen perusteet.</p> <p>TIETOJENKÄSITTELY, TILASTOT JA TODENNÄKÖISYYS Osaan kerätä ja tallentaa sekä esittää taulukoiden ja diagrammien avulla tietoja erilaisista asioista. Osaan toimia graafisessa ohjelmointiympäristössä.</p>

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja	S1-S5	L1, L2, L4, L5

kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen		
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5 S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Syvennetään tuntemattoman käsitettä. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättämällä ja kokeilemalla.	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää.	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen-, vähennys- ja kertolaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Harjoitellaan murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua. Tutustutaan murtolukujen kerto- ja jakolaskuun. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.	L1, L3, L6

	<p>Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.</p> <p>Ymmärretään murtoluvun ja desimaaliluvun välinen yhteys.</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>S4 Geometria ja mittaaminen: <i>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.</i></p> <p><i>Perehdytään tarkemmin kolmioihin ja nelikulmioihin. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien luokittelemista.</i></p> <p><i>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.</i></p> <p>Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.</p> <p>Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.</p>	<p>L4, L5</p>
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.</p>	<p>S4 Geometria ja mittaaminen:</p> <p>Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksiköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.</p>	<p>L1, L3, L6</p>
<p>T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä</p>	<p>S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.</p>	<p>L4, L5</p>
<p>T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja</p>	<p>L1, L4, L5, L6</p>

	toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	
--	---	--

Matematiikka Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5
<p>AJATTELUN TAIDOT Osaan havaita yhtäläisyyksiä, eroja, säännönmukaisuuksia, syy- ja seuraussuhteita sekä vaihtoehtoja matematiikassa. Osaan arvioida, ovatko laskujen tulokset järkeviä.</p> <p>LUVUT JA LASKUTOIMITUKSET Ymmärrän positiivisten ja negatiivisten lukujen eron. Ymmärrän ja käytän sujuvasti kymmenjärjestelmää. Osaan laskea desimaali- ja murtoluvuin yksinkertaisia yhteen- ja vähennyslaskuja. Ymmärrän desimaali- ja murtolukujen välisen yhteyden. Osaan muodostaa tarkoituksenmukaisia laskulausekkeitä yhteen-, vähennys-, sekä kerto- ja jakolaskuissa. Osaan pyöristää lukuja ja arvioida lukujen suuruutta.</p> <p>ALGEBRA Osaan jatkaa erilaisia lukujonoja säännönmukaisuuksia etsien ja niitä soveltaen. Tiedän yhtälön käsitteen.</p> <p>GEOMETRIA JA MITTAAMINEN Osaan rakentaa, piirtää, tutkia ja luokitella kappaleita (lieriöt, kartiot ja muut kappaleet). Osaan luokitella tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkia niiden ominaisuuksia. Osaan luokitella erilaisia kulmia. Hallitsen koordinaatiston (kaikki neljännekset) alkeita. Tiedän, mikä on mittakaava. Osaan laskea kuvioden piirin ja pinta-alan. Osaan muuttaa yleisimmin käytettyjä mittayksiköitä.</p> <p>TIETOJENKÄSITTELY, TILASTOT JA TODENNÄKÖISYYS Osaan tehdä ja käyttää taulukoita ja diagrammeja. Tiedän, mitä todennäköisyys tarkoittaa. Tunnistan tilastollisten tunnuslukujen käsitteitä.</p>

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5

Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5 S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Syvennetään tuntemattoman käsitettä. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättämällä ja kokeilemalla.	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.	L1, L3, L6

	<p>Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä.</p> <p><i>Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.</i></p> <p>Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.</p> <p>Syvennetään murtolukujen peruslaskutoimitusten osaamista eri tilanteissa. Ymmärretään murtoluvun ja jakolaskun yhteys</p> <p>Syvennetään peruslaskutoimitusten osaamista desimaaliluvuilla.</p> <p>Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriisiin käsitteisiin</p>	<p>S4 Geometria ja mittaaminen: <i>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.</i></p> <p><i>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.</i></p> <p><i>Käsitellään koordinaatistoa kaikissa neljänneksissä.</i></p> <p><i>Tutustutaan Syvennyttään mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.</i></p>	<p>L4, L5</p>
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.</p>	<p>S4 Geometria ja mittaaminen:</p> <p>Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten</p>	<p>L1, L3, L6</p>

	mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.	
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	<p>S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.</p> <p>Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.</p>	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	L1, L4, L5, L6

Matematiikka
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

AJATTELUN TAIDOT

Osaan käyttää aiemmin oppimaani uuden oppimisen pohjana.
Osaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojeni pohjalta.
Osaan käyttää ongelmanratkaisussa erilaisia strategioita.
Osaan käyttää pääsääntöisesti oikeita matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.

LUVUT JA LASKUTOIMITUKSET

Hallitsen kymmenjärjestelmän, myös desimaalilukujen osalta.
Osaan käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
Osaan pyöristää kokonais- ja desimaalilukuja sekä laskea likiarvoilla.
Pystyn likiarvojen avulla arvioimaan ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Osaan laskea peruslaskutoimituksia (yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut) melko sujuvasti päässälaskien ja kirjallisesti.
Osaan soveltaa laskutaitoani käytännössä.
Ymmärrän murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisen yhteyden.
Osaan yksinkertaisten prosenttilaskujen alkeita.
Hallitsen murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskun.
Osaan alkeet murtolukujen kertomisesta ja jakamisesta luonnollisella luvulla.
Ymmärrän murtoluvun ja jakolaskun yhteyden.

ALGEBRA

Osaan jatkaa erilaisia lukujonoja säännönmukaisuuksia etsien ja niitä soveltaen.
Osaan tarkastella yhtälöitä ja etsiä yhtälöiden ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

GEOMETRIA JA MITTAAMINEN

Tunnistan ja Osaan luokitella tasokuvioita ja kappaleita.
Osaan käyttää mittakaavaa ja tunnistan suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
Osaan laskea erilaisten tasokuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
Osaan laskea suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia.
Osaan valita sopivan mittausvälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä.
Tiedän mittayksikköjärjestelmän rakenteen ja hallitsen yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

TIETOJENKÄSITTELY, TILASTOT JA TODENNÄKÖISYYS

Osaan laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja.
Osaan laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.
Tiedän ohjelmoinnin periaatteet ja Osaan luoda toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Pehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännömukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelöllä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Pehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelamista.

Tarkastellaan symmetriää suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyypiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelöllä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arviota "hyvä" / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion "hyvä" / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushuoneen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.
---	----	---	--

YMPÄRISTÖOPPI

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisössään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään.	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen.	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa.	S2,S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöoppi Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3.
<p>MERKITYS, ARVOT, ASENTEET Tunnistan käsitteen kestävä kehitys.</p> <p>TUTKIMISEN JA TOIMIMISEN TAITOT Osaan lukea karttaa. Osaan suunnitella ja toteuttaa pieniä tutkimuksia.</p> <p>TIEDOT JA YMMÄRRYS Tiedän Suomen sijainnin maapallolla, rajat ja naapurivaltiot. Osaan näyttää Vihdin Suomen kartalta. Tunnistan yleisimpiä kasveja ja eläimiä.</p>

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

Tunnetaidot

S1 Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

Ympäristön tutkiminen, lähiympäristö ja Suomi

S3 Hahmotetaan lähiympäristön, Vihdin ja Suomen luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

S6 Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista

S4 Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta.

S4 Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä. Laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua.

Luonnon rakenteet ja periaatteet

S2 Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita.

S4 Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fyysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa	S2, S4-S6	L1

Ympäristöoppi Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4.
MERKITYS, ARVOT, ASENTEET Osaan toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti omassa ympäristössäni.
TUTKIMISEN JA TOIMIMISEN TAIDOT Osaan ohjatusti asettaa omia tavoitteita opiskelulleni. Osaan tutkia eliöitä ja niiden elinympäristöjä. Osaan muodostaa kysymyksiä opiskelemistani asioista.
TIEDOT JA YMMÄRRYS Tiedän perusteet liikenne-, palo ja sähköturvallisuudesta. Tiedän, kuinka toimitaan vaara- ja ensiaputilanteissa. Tunnistan maanosat. Osaan nimetä Aurinkokunnan kappaleet. Tiedän, mistä vuodenaajan ja vuorokauden vaihtelut aiheutuvat. Tunnistan erilaisia tunteita ja tiedän erilaisia tunteiden hallintakeinoja. Tiedän erilaisia eliöiden ravintoketjuja.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

Turvallisuus ja oman toiminnan vaikutus

S6 Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.

S2 Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, fyysinen ja henkinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy, sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.

Maailman hahmottaminen

S3 Kokonaiskuvan rakentaminen maapallosta ja maanosista, myös kartalla. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

S5 Tutkitaan säätä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan maa- ja kallioperää.

Ympäristön tutkiminen

S4 Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.

S4 Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, sekä metsien hyötykäyttöön.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöoppi
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5.

MERKITYS, ARVOT, ASENTEET

Osaan asettaa opiskelulleni tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista.
Tiedän oman toimintani vaikutuksen osana kestävästä kehityksestä.

TUTKIMISEN JA TOIMIMISEN TAI DOT

Osaan hakea tietoa erilaisista lähteistä.
Osaan suunnitella sekä toteuttaa pieniä tutkimuksia ja mittauksia ja tehdä niistä päätelmiä.
Osaan lukea Euroopan karttaa.

TIEDOT JA YMMÄRRYS

Tiedän ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheet sekä ikäkausien muutokset.
Tiedän murrosiän vaikutukset kehoon ja yksilölliseen kehitykseen.
Tiedän, miten terveyttä ylläpidetään.
Tiedän, miten erilaista teknologiaa (esim. koneet, laitteet) käytetään arjessa.
Löydän kartalta Euroopan eri alueet ja Osaan nimetä pohjoismaat.
Tunnistan kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

Ihmisen biologia, kehitys, seksuaalisuus ja päihteet
S1 Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen

lisääntymistä. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. S2 Opitaan ymmärtämään myrkytysten ja päihteiden toimintamekanismeja, ja niihin liittyviä turvataitoja ja eettisiä kysymyksiä.

Eurooppa

S3 Syvennyttään Pohjoismaiden ja muun Euroopan luonnonympäristöön ja ihmisen toimintaan. Käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

Aineen säilymisen periaate

S5 Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle.

Ympäristön

tutkiminen

S4 Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. S4 Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Ympäristöopin tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geometiataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

MERKITYS, ARVOT, ASENTEET

Tiedän ihmisen toiminnan maailmanlaajuisia vaikutuksia.

TUTKIMISEN JA TOIMIMISEN TAIDOT

Osaan käyttää erilaisia geomedioita (kartat, karttapalvelut, diagrammit, tilastot, jne.).

Osaan käyttää erilaista tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa, käsittelyssä ja esittämisessä.

Osaan arvioida käyttämäni tietolähteiden luotettavuutta.

TIEDOT JA YMMÄRRYS

Osaan lukea maailmankarttaa.

Olen tutkinut jotakin Euroopan ulkopuolista maanosaa tai valtiota.

Tunnistan erilaisia valo- ja ääni-ilmiöitä.

Tunnen erilaisia energiamuotoja ja energian säilymisen periaatteen.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

Monimuotoinen maailma ja kestävä kehitys

S3 Tarkempi syventyminen johonkin oppilaan, pienryhmän tai luokan valitsemaan Euroopan ulkopuolisen maahan tai maanosaan; sen luonnonympäristöön, ihmisen toimintaan ja ajankohtaisiin uutisiin. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomedioita. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen.

S6 Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

S5 Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin. Syvennetään ymmärrystä eliöistä ja niiden elinympäristöistä sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteista.

Minun yhteisöni ja hyvinvointini

S2 Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

Luonnon periaatteet

S2 Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla.

S5 Tutkitaan ääni- ja valo-ilmiöitä.

S5 Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden

osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Vihdin painotukset
Vihdissä painotetaan kokemuksellisuutta, tutkimista ja toiminnallisuutta rikkaassa ja monipuolisessa lähiluonnossamme; metsät, suot, harjut, joet, järvet, pellot, niityt ja muu ympäristö. Painotamme erityisesti monitieteisiä, oppilaslähtöisiä, oppiainerajat ylittäviä oppimiskokonaisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskeissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Vihdin painotukset
Pidämme erityisen tärkeänä, että oppilaat oppivat arvostamaan erilaisuutta ja jokaisen yksilöllisyyttä, ja toimimaan toistensa oppimista ja vuorovaikutusta tukevana yhteisönä. Tavoitteena on, että jokainen luokan lapsi oppii tekemään yhteistyötä kaikkien luokan lasten kanssa. Oppilas oppii ottamaan vastuuta omasta työskentelystään.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteisiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Vihdin painotus
Vihdissä painotamme arvioinnin läpinäkyvyyttä. Opettaja ja oppilaat asettavat yhdessä oppimiskokonaisuuden tavoitteet sen alussa. Oppilaiden osaamista ja kehittymistä arvioidaan yhdessä sovituin tavoin suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet ympäristöopissa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten

käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien		teknologisessa ongelmanratkaisussa	toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaansa alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapojen eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.
---	-----------	---	---

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin, kertomuksiin ja keskeisiin oppeihin.	S1 Tarkastellaan Raamattua kirjana ja pohditaan sen vertauskuvallisuutta ja uskonnollisen kielen erityispiirteitä sekä kertomuksia.	L1
T2 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon rituaaleihin, tapoihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin.	S1 Tutustutaan erilaisiin luterilaisiin kirkkorakennuksiin, rukouksiin ja seurakunnan toimintaan. Tutustutaan erilaisten luterilaisten tilaisuuksien rakenteeseen.	L1, L2
T6 Ohjata oppilasta tutustumaan kristillisiin kirkkokuntiin.	S1 S2 Tarkastellaan Vihdin kunnassa olevia muita kristillisiä yhteisöjä sekä niiden kautta kristinuskon moninaisuutta.	L2
T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää ja käyttäytymään kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa.	S1 S2 S3 Pohditaan mitä merkitsee pyhyys omassa uskonnossa ja mitä on pyhää kunnioittava käyttäytyminen. Keskustellaan oman uskonnon ja uskonnollisen kulttuuriperinnön arvostamisesta.	L2, L5, L6
T11 Ohjata oppilaita ilmaisemaan rakentavasti omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Ohjata oppilaita perustelemaan omia näkemyksiään. Ohjata oppilasta vahvistamaan myönteistä minäkuvaa. Ohjataan tekemään ja pohtimaan valintoja.	S3 Pohditaan oppilaiden omia valintoja ja taustalla olevia tunteita ja syitä. Harjoitellaan omien ajatusten ja tunteiden sanottamista. Käsitellään elämän kysymyksiä Vanhan Testamentin kertomusten avulla.	L1, L4, L6, L7

Evangelisluterilainen uskonto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3.

SUHDE OMAAN USKONTOON

Tunnen Raamatun kertomuksia ja keskeisiä oppeja.
Tunnistan luterilaisia rituaaleja, tapoja, pyhiä paikkoja ja rakennuksia.

USKONTOJEN MAAILMA

Tunnen muita Vihdin kunnassa toimivia kristillisiä kirkkokuntia.
Osaan kunnioittaa sitä, mikä on itselle tai toiselle pyhää.
Osaan käyttäytyä kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa.

HYVÄ ELÄMÄ

Tunnen Vanhan Testamentin kertomuksia ja Osaan niiden perusteella ilmaista omia ajatuksiani ja perustella omia näkemyksiäni.
Olen oppinut pohtimaan omia valintojani.

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opetettavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin, henkilöihin ja symboleihin.	S1 Tarkastellaan Raamattua kirjana ja pohditaan sen vertauskuvallisuutta ja uskonnollisen kielen erityispiirteitä. Tutustutaan Uuden Testamentin kertomuksiin ja perehdytään Jeesuksen elämään.	L1, L2
T3 Auttaa oppilaita tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.	S1 Perehdytään Jeesuksen opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa ja nykypäivässä.	L2, L3, L4
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen.	S1, S2 Perehdytään Jeesuksen elämään, elinympäristöön ja aikakauteen.	L2
T11 T12 Auttaa ja tukea oppilasta vahvistamaan myönteistä itsetuntoa. Harjoitellaan ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan. Harjoitellaan perustelemaan omia näkemyksiä.	S3 Pohditaan oppilaiden omia valintoja ja taustalla olevia tunteita ja syitä. Harjoitellaan omien ajatusten ja tunteiden sanottamista. Tutustutaan rakkauden kaksoiskäskyyn.	L1, L4, L6, L7

Evangelisluterilainen uskonto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4.

<p>SUHDE OMAAN USKONTOON Tunnen Raamatun Uuden Testamentin kertomuksia ja Jeesuksen elämää, keskeisiä käsitteitä, henkilöitä ja symboleja. Tunnen Jeesuksen opetuksia ja ymmärrän niiden merkityksen kristinuskossa ja nykypäivässä. Ymmärrän uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.</p> <p>USKONTOJEN MAAILMA Osaan kertoa elämästä Jeesuksen aikakaudella. Osaan kertoa juutalaisuudesta.</p> <p>HYVÄ ELÄMÄ Osaan ilmaista ajatuksiani ja perustella näkemyksiäni. Osaan pohtia omia valintojani. Tunnen rakkauden kaksoiskäskyn.</p>
--

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T5 Opastaa oppilasta perehtymään kristittyjen uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin.	S1 Pohditaan Paavalin ja varhaisten kristittyjen merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailman uskonnoksi ja lähetystyön kehitykseen.	L1, L2
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä.	S1 Harjoitellaan erilaisia oppimaan oppimisen taitoja.	L4, L5, L6
T8 Ohjata oppilas perehtymään opetetavan uskonnon eettisiin opetuksiin.	S1 Tutustutaan 10 käskyn kokoelmaan ja niiden merkitykseen nykypäivänä.	L7
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan.	S1 S2 Tutustutaan lähiympäristön muiden uskontokuntien elämään.	L1, L2

<p>Evangelisluterilainen uskonto Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5.</p>
<p>SUHDE OMAAN USKONTOON Ymmärrän Paavalin ja varhaisten kristittyjen merkityksen kristinuskon kehittymiselle maailman uskonnoksi ja lähetystyön kehitykselle. Osaan etsiä, arvioida ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä.</p> <p>USKONTOJEN MAAILMA Tiedän Suomen katsomukselliset juuret ja nykytilan. Tunnen lähiympäristön uskontokuntien elämää.</p> <p>HYVÄ ELÄMÄ Ymmärrän 10-käskyn kokoelman ja sen merkityksen nykypäivänä.</p>

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T5 Opastaa oppilaita perehtymään Suomen uskonnollisiin juuriin ja nykytilaan.	S3 Tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajana. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, seurakunnan toimintaan.	L1, L2
T8 Ohjata oppilas perehtymään eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin.	S1 S2 Tutustutaan lähiympäristön uskonnolliseen elämään, uskonnottomuuteen ja tutustutaan katsomuksia yhdistäviin asioihin.	L7
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja YK:n lapsien oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta.	S3 Tutustutaan uskonnonvapauden kehitykseen Suomessa. Tutustutaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen. Pohditaan lapsen oikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa nykypäivänä.	L2
T 10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.	S3 Pohditaan elämän kunnioittamista ja luonnon vaalimista, omien valintojen merkitystä sekä vastuullista toimintaa.	L1, L6, L3
T11 Luoda oppilaille mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä ja harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään.	S1 S3 Tarkastellaan kultaisen säännön eettistä sisältöä.	L1, L4, L6, L7
T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	S1 S3 Pohditaan ja syvennetään oman uskonnon ja uskonnollisen kulttuuriperinnön ymmärtämistä ja arvostamista.	L1

Evangelisluterilainen uskonto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6.

SUHDE OMAAN USKONTOON

Ymmärrän Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkityksen uskonnon uudistajina.
Osaan nimetä luterilaisuuden perusopit ja sakramentit.
Tunnen luterilaisen seurakunnan toimintaa.

USKONTOJEN MAAILMA

Tiedän lähiympäristön uskonnollisesta elämästä ja uskonnottomuudesta.
Tiedän eri uskontoja yhdistäviä eettisiä periaatteita.
Tiedän uskonnonvapauden kehityksestä Suomessa.

HYVÄ ELÄMÄ

Tiedän YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvät arvot.
Osaan nimetä lapsen oikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa nykypäivänä.
Osaan pohtia omia valintojani eettisten periaatteiden ja kestäväen kehityksen näkökulmasta ja keskustella kultaisen säännön eettisestä sisällöstä perustellen omia näkemyksiäni.
Osaan pohtia ja syventää omaa maailmankatsomustani kulttuuriperintöä ymmärtäen ja arvostaen.

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia

ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion "hyvä" / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S3	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2,,S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon

			eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1,S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

ORTODOKSINEN USKONTO

Ortodoksisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Tutustutaan Vanhan testamentin kertomuksiin. Opitaan tunnistamaan ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisuuksena. Tutustutaan kirkon näkemykseen lepopäivän ja pyhäpäivän merkityksestä ja vietosta.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Tutustutaan ajan pyhittämisen ideologiaan. Tutustutaan ortodoksisiin juhliin sekä niihin liittyviin tapoihin; Kristuksen temppeliin tuominen, Kristuksen kirkastuminen, Ristin juhla. Tutustutaan erilaisiin rukouksiin (<i>esim. alkurukoukset, Totisesti on kohtuullista ja lloitse Jumalanäiti</i>). Harjoitellaan tunnistamaan juhliin liittyvät ikonit. Tutkitaan erilaisia pyhäkköjä ja kirkkorakennuksia (<i>esim. i tsasouna</i>).	L1L2

	<p>Tutustutaan kirkon erilaisiin sakramentteihin; kodinpyhitys, kiitosrukoushetket ja panihida.</p> <p>Tutustutaan seurakunnan toimintaan teoriassa ja käytännössä esimerkiksi koululaisjumalanpalveluksiin osallistumalla.</p>	
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Keskustellaan Raamatun kertomusten vertauskuvauksellisesta luonteesta.	L2L3L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1-S3 Harjoitellaan Raamatun käyttöä.	L4 L5L6
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	<p>S1-S3 Harjoitellaan ottamaan huomioon käyttäytymisodotukset kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa.</p> <p>Harjoitellaan toisen ihmisen huomioimista ja ymmärtämään oma rooli vuorovaikutuksessa.</p>	L2L5L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1-S3 Perehdytään kristinuskon eettisiin opetuksiin Raamatun kertomusten avulla.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	<p>S2, S3 Pohditaan ihmisoikeuksia ja ihmisarvon merkitystä.</p> <p>Pohditaan erilaisuuteen suhtautumista ihmisoikeuksien näkökulmasta.</p>	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	<p>S2, S3 Harjoitellaan ympäristöystävällistä ajattelua sekä itsestä ja omasta terveydestä huolehtimista.</p> <p>Keskustellaan tasa-arvosta.</p>	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3 Keskustellaan (<i>esim. Raamatun kertomusten pohjalta</i>) tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7

	Harjoitellaan omien näkemysten perustelemista.	
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

<p>Ortodoksinen uskonto Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3.</p>
<p>SUHDE OMAAN USKONTOON Osaan kertoa joitain Raamatun keskeisiä kertomuksia ja oppeja. Olen hakenut tietoa Raamatusta. Tiedän joitain Vanhan Testamentin kertomuksia. Tunnistan ortodoksisia rituaaleja, tapoja, pyhiä paikkoja ja rakennuksia. Tunnistan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.</p> <p>USKONTOJEN MAAILMA Osaan käyttäytyä kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa.</p> <p>HYVÄ ELÄMÄ Osaan kunnioittaa sitä, mikä on itselle tai toiselle tärkeää. Harjoittelen ilmaisemaan omia ajatuksiani ja perustelemaan omia näkemyksiäni toisia huomioiden. Olen oppinut pohtimaan omia valintojani.</p>

Ortodoksinen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Tutustutaan Uuden testamentin kirjoista evankeliumeihin; Jeesuksen ihmetteot, vertaukset ja opetukset. Tutustutaan uskontunnustukseen ja ortodoksiseen oppiin Pyhästä Kolminaisuudesta.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Tutustutaan kirkon juhliin; Neitsyt Marian syntymä, temppeliin käyminen ja ilmestys, pääsiäisen ajan tapahtumat ja suuri viikko. Tutustutaan sakramentteihin.	L1 L2

	<p>Tutustutaan muihin pyhiin paikkoihin kuin kirkkoon (<i>esim. hautausmaa</i>).</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan paastorukous.</p> <p>Tutustutaan jumalanpalvelukseen esim. osallistumalla koululaisjumalanpalveluksiin.</p>	
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 Keskustellaan Raamatun kertomusten vertauskuvauksellisesta luonteesta.	L2L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1-S3 Harjoitellaan Raamatun käyttöä; painettu Raamattu ja nettiraamattu.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 Tutustutaan oman uskonnon syntyyn.	L1 L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1-S3 Harjoitellaan koululaisjumalanpalveluksissa ja muissa uskonnollisissa tilaisuuksissa käyttäytymistä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1-S3 Perehdytään kultaiseen sääntöön. Perehdytään kristinuskon eettisiin opetuksiin Raamatun kertomusten avulla.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3 Tutustutaan YK:n lastenoikeuksien julistukseen. Pohditaan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä niiden välistä suhdetta yhteisön toiminnan ehtona.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3 Opiskellaan ympäristöystävällistä ajattelua. Keskustellaan omasta luopumisen merkityksestä.	L1 L3 L6

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3 Keskustellaan (<i>esim. Raamatun kertomusten pohjalta</i>) tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan näkemysten perustelemista. Tutustutaan kirkon eettisiin opettajiin; rippi-isä ja hengellinen ohjaus. Keskustellaan toisen ihmisen huomioimisesta ja omasta roolista vuorovaikutuksessa.	L1 L4 L6L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

<p>Ortodoksinen uskonto Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4.</p>
<p>SUHDE OMAAN USKONTOON Osaan hakea tietoa Raamatusta. Tunnen Uuden Testamentin kertomuksia ja Jeesuksen elämää, keskeisiä käsitteitä, henkilöitä ja symboleja. Tunnen Jeesuksen opetuksia ja ymmärrän niiden merkityksen kristinuskossa ja nykypäivässä. Ymmärrän uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Tiedän oman uskonnon rituaaleja ja tapoja.</p> <p>USKONTOJEN MAAILMA Osaan kertoa oman uskonnon synnystä. Osaan käyttäytyä tilaisuuksissa asianmukaisella tavalla.</p> <p>HYVÄ ELÄMÄ Tunnistan YK:n lasten oikeuksien kohtia. Osaan ilmaista ajatuksiani, perustella näkemyksiäni ja ottaa toiset huomioon. Tunnen kultaisen säännön.</p>

Ortodoksinen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin	S1 Tutustutaan Uuden testamentin kirjoista Apostolien tekoihin sekä apostolien kirjeisiin.	L1

<p>kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin</p>	<p>Perehdytään apostolien lähetysmatkoihin ja alkuseurakunnan elämään.</p> <p>Perehdytään ortodoksiseen ihmiskäsitykseen.</p> <p>Perehdytään pelastuksen käsitteeseen.</p> <p>Tutustutaan iankaikkisen elämän käsitteeseen.</p>	
<p>T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin</p>	<p>S1 Tutustutaan kirkon juhliin.</p> <p>Tutustutaan luostarien historiaan ja tunnettuihin ortodoksisiin luostareihin maailmalla ja Suomessa.</p> <p>Tutustutaan pyhiinvaellukseen.</p> <p>Tutustutaan ortodoksisen kirkon lähetystyöhön.</p> <p>Tutustutaan liturgiaan ja paastoliturgiaan.</p> <p>Tutustutaan muihin pyhiin toimituksiin (<i>esim. munkiksi tai nunnaksi vihkiminen</i>).</p> <p>Tutustutaan jumalanpalvelukseen esim. osallistumalla koululaisjumalanpalveluksiin.</p>	<p>L1 L2</p>
<p>T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä</p>	<p>S1-S3 Harjoitellaan havaitsemaan uskonnot mediassa.</p>	<p>L4 L5 L6</p>
<p>T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan</p>	<p>S1, S2 Opetellaan perehtymään Aabrahamin uskontoihin.</p> <p>Harjoitellaan keskustelemaan siitä, mitä on uskonottomuus.</p>	<p>L1 L2</p>
<p>T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa</p>	<p>S2, S3 Perehdytään juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin oppien, rituaalien, pyhien kirjojen ja syntyhistorian kautta sekä tutustutaan niiden vaikutukseen Euroopassa.</p> <p>Verrataan juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon käsityksiä Jeesuksesta.</p>	<p>L2</p>

<p>T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa</p>	<p>S1-S3 Keskustellaan anteliaisuudesta ja omasta luopumista.</p> <p>Opiskellaan oikeanlaista käyttäytymistä kirkossa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa.</p> <p>Opetellaan suvaitsevaisuutta toisten kohtaamisessa.</p>	<p>L2 L5 L6</p>
<p>T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin</p>	<p>S1-S3 Tutustutaan rakkauden kaksoiskäskyyn.</p> <p>Perehdytään ortodoksiseen ihmiskäsitykseen.</p> <p>Opetellaan ymmärtämään eri uskontojen välistä kunnioitusta.</p>	<p>L7</p>
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta</p>	<p>S2, S3 Pohditaan, miksi ihmisoikeuksia tarvitaan.</p> <p>Pohditaan yhteiselämän pelisääntöjä.</p>	<p>L2</p>
<p>T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta</p>	<p>S2, S3 Opetellaan ympäristöystävällistä ajattelua; ekososiaalinen ajattelu ja kestävä kehitys.</p> <p>Opetellaan itsestä huolehtimista.</p> <p>Keskustellaan hyvän tekemisen tärkeydestä.</p>	<p>L1 L3 L6</p>
<p>T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p>	<p>S1-S3 Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.</p> <p>Harjoitellaan omien näkemysten perustelemista.</p> <p>Keskustellaan toisen ihmisen huomioimisesta ja omasta roolista vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan keskustelutaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan viihderiippuvuus.</p>	<p>L1 L4L6L7</p>
<p>T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään</p>	<p>S3 Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä.</p>	<p>L1</p>

	Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	
--	--	--

<p>Ortodoksinen uskonto Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5.</p>
<p>SUHDE OMAAN USKONTOON Ymmärrän Paavalin ja varhaisten kristittyjen merkityksen kristinuskon kehittymiselle maailman uskonnoksi ja lähetystyön kehitykselle. Osaan kertoa ortodoksisista rituaaleista, tavoista, sekä pyhistä paikoista ja rakennuksista. Osaan etsiä, arvioida ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä.</p> <p>USKONTOJEN MAAILMA Osaan Aabrahamin uskontoja sekä osaan kertoa Suomen ja Euroopan uskonnollisia ja katselmuksellisia juuria ja nykytilaa. Osaan kertoa, mitä on uskonottomuus. Osaan nimetä keskeiset uskonnot Euroopan historiasta. Osaan vertailla kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden käsityksiä Jeesuksesta.</p> <p>HYVÄ ELÄMÄ Osaan käyttäytyä toisia kunnioittavalla tavalla. Ymmärrän uskontoja yhdistävät eettiset periaatteet: rakkauden kaksoiskäsky, ortodoksinen ihmiskäsitys ja toisen kunnioitus ja pelisäännöt. Osaan perustella ja neuvotella omista näkemyksistäni.</p>

Ortodoksinen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Perehdytään Vanhan testamentin kirjoista historiakirjoihin, profeettakirjoihin sekä viisaukirjallisuuteen. Tutustutaan deuterokanonisiin kirjoihin. Perehdytään liturgiikan käsitteeseen. Perehdytään jumalanpalveluksen symboliikkaan ja liturgisiin väreihin.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja	S1 Tutustutaan ajan pyhittämiseen ja kirkkovuoteen paastoihin.	L1 L2

<p>tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin</p>	<p>Perehdytään pääsiäiseen liittyviin liikkuviin juhliin.</p> <p>Tutustutaan vigilia-palvelukseen.</p> <p>Perehdytään sakramentteihin.</p> <p>Tutustutaan kirkkoon jumalanpalvelusten ja muiden toimitusten paikkana esim. osallistumalla koululaisjumalanpalveluksiin.</p> <p>Tutustutaan kirkkomusiikkiin ja ikonitaiteeseen uskon lähteinä.</p>	
<p>T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta</p>	<p>S1, S2 Opetellaan tunnistamaan marttyyrit ja muut pyhät ihmiset.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan liturgiikan sanastoa.</p>	<p>L2 L3 L4</p>
<p>T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä</p>	<p>S1-S3 Harjoitellaan keskustelemaan ajankohtaisista uskontoon liittyvistä aiheista mediassa.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan uskonnot taiteessa ja tieteessä.</p>	<p>L4 L5 L6</p>
<p>T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan</p>	<p>S1, S2 Tutustutaan uusiin uskontoihin Suomessa ja Euroopassa sekä ateismiin.</p>	<p>L1L2</p>
<p>T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa</p>	<p>S2, S3 Tutustutaan Euroopan uskonnollisuuteen.</p> <p>Tutustutaan ekumeniaan.</p>	<p>L2</p>
<p>T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa</p>	<p>S1-S3 Opetellaan oikeanlaista käyttäytymistä uskonnollisissa ja muissa tilaisuuksissa.</p> <p>Harjoitellaan toisten huomioimista ja kunnioittamista.</p>	<p>L2 L5 L6</p>
<p>T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin</p>	<p>S1-S3 Perehdytään vuorisaarnan opetukseen.</p>	<p>L7</p>

opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	Perehdytään ihmisoikeuksiin. Keskustellaan alueellisesta eriarvoisuudesta (<i>esim. rikkaat-köyhät, rasismi, syrjäytyminen</i>).	
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3 Tutustutaan YK:n ihmisoikeusjulistukseen ja keskustellaan siinä lausuttujen arvojen merkityksestä. Pohditaan, onko olemassa yleispäteviä, kaikkia ihmisiä yhdistäviä arvoja.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3 Opitaan ympäristöystävällistä ajattelua; ekososiaalinen ajattelu ja kestävä kehitys. Keskustellaan globaalista vastuusta ja pakolaisuudesta.	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1-S3 Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä. Harjoitellaan omien näkemysten perustelemista. Keskustellaan toisen ihmisen huomioimisesta ja omasta roolista vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan keskustelutaitoja. Harjoitellaan tunnistamaan viihderiippuvuus.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

Ortodoksinen uskonto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6.

SUHDE OMAAN USKONTOON

Osaan nimetä ja kertoa keskeisistä pyhistä kirjoista ja kertomuksista.
Osaan kertoa ortodoksisesta kirkkovuodesta, sakramenteista ja pyhistä rakennuksista.
Ymmärrän ortodoksisesta sanastosta ja vertauskuvallisuutta.
Osaan etsiä tietoa ja arvioida kriittisesti erilaisia uskonnollisia lähteitä.

USKONTOJEN MAAILMA

Tiedän lähiympäristön uskonnollisesta elämästä ja uskonnottomuudesta.
Osaan kertoa uskontojen merkityksen yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa.
Osaan käyttäytyä kunnioittavasti muita ihmisiä ja heille tärkeitä paikkoja kohtaan.
Tiedän juutalaisia, islamia ja kristinuskoa yhdistäviä eettisiä periaatteita.

HYVÄ ELÄMÄ

Tiedän YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeiset periaatteet.
Osaan pohtia omia valintojani eettisten periaatteiden ja kestävä kehityksen näkökulmasta.
Keskustelen ortodoksisen uskonnon eettisestä opetuksesta ja
Osaan perustella omia näkemyksiäni.

Ortodoksisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntutkimuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalista vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Ortodoksisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Oppimisympäristön merkitys korostuu opetusta suunniteltaessa. Fyysinen oppimisympäristö eli opetustilat ja välineet muodostavat tärkeän osan ortodoksisesta uskonnon tunnista. Esteettisesti viihtyisä tila, jossa on ikoni tai ikoneja, lampukka, tuohuksia ja muita kirkollisia esineitä, virittävät oppilasta saamaan kokemuksia ja elämyksiä. Mielekkäät opetusvälineet ja materiaalit tukevat oppimista. Kirkossa pidettävät oppitunnit (autenttisessa ympäristössä) helpottavat oppilaan kokonaisvaltaista oppimista omasta uskonnosta.

Työtapojen tehtävänä on kehittää oppimisen, ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja, työskentelytaitoja ja sosiaalisia taitoja sekä oppilaan aktiivista osallistumista opetus- ja oppimisprosessiin. Opettaja on oppimaan saattaja ja ohjaaja. Opettajan tehtävänä on luoda sellaisia oppimistilanteita, missä oppilaalla on aktiivinen rooli tiedonrakenteensa jäsentäjänä. Oppiminen rakentuu aiemmin opitun pohjalle. Ortodoksisessa uskonnon opetuksessa on runsaasti sellaista ainesta, mikä toistuu vuosittain (mm. kirkkovuoden paastot ja juhlat). Tällöin opettajan tehtävänä on kerrata, syventää ja laajentaa aihepiiriä. Tällöin tapahtuu tiedon konstruointia, mikä mahdollistaa oppilaan ajattelun kehittymisen.

Psyykinen oppimisympäristö muodostuu kognitiivisista, emotionaalisista ja sosiaalisista rakenteista. Yhdysluokkaopetuksessa on erityisen tarkkaan huomioitava eri-ikäiset oppilaat ja heidän ajattelunsa taso. Ortodoksisella uskonnon tunnilla saattaa olla yhtä aikaa useita eri ikäryhmiä. Tällöin sosiaalisella yhteenkuuluvuudella on ratkaiseva merkitys opiskelumotivaation luomiselle ja ylläpitämiselle.

Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen vaihtoehtoisena oppimisympäristönä on opetusta monipuolistava ja erityisesti heterogeenisiä opetusryhmien työskentelyä helpottava osa-alue. Tällä hetkellä Internetistä löytyy runsaasti käyttökelpoista materiaalia oppilaiden käyttöön.

Oppimisympäristöön katsotaan kuuluvaksi myös koulun toimintakulttuuri. Mikäli koulussa huomioidaan ortodoksisen uskonnon ja kulttuurin erityispiirteitä, tämä vahvistaa ortodoksioppilaan identiteettiä. Oppilas kokee olevansa hyväksytty ja arvostettu enemmistön rinnalla.

Vihdissä ortodoksiuskonnon opetus voidaan järjestää vuosiluokkiin sitomattomasti ja aiheet voivat vaihdella vuorovuosittain.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ortodoksiuskonnossa vuosiluokilla 3-6

Ortodoksinen uskonnon opetus tapahtuu yhdysluokkaopetuksena. Tällöin on otettava huomioon eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus. Työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia eri ikäkausille ominaiseen tietojen hankkimiseen, elämyksiin, kokemuksiin, toiminnallisuuteen ja leikkiin. Lukuvuoden alussa on hyvä käyttää riittävästi aikaa oppilaiden toisiinsa tutustumiseen. Oppilaat tulevat eri luokista eivätkä aina tunne toisiaan hyvin. Yhteenkuuluvuuden luominen on tärkeä osa ortodoksisesta uskontokasvatusta.

Oppilaan oppimisen arviointi ortodoksiuskonnossa vuosiluokilla 3-6

Ortodoksisesta uskontoa arvioidaan koulun opetussuunnitelman mukaisesti samalla tavalla kuin muita oppiaineita.

Opettajan tehtävänä on kertoa oppilaalle ja tämän huoltajalle oppiaineen arvioinnin perusteet. Opettajan tulee antaa oppilaalle ja tämän huoltajalle riittävästi palautetta oppilaan edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion "hyvä" / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S3	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2,,S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1,S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämäntietämisen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.	L1-6
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita		
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan		

<p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomusel- lista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään</p>		
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomusel- lista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita: Pehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.</p>	<p>L1-6</p>

Elämäkatsomustieto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3.

KASVAMINEN HYVÄÄN ELÄMÄÄN

Arvostan erilaisia näkökulmia.
Tunnistan arjen tilanteita ja tiedän, miten niissä tulisi toimia.
Osaan tunnistaa ja arvioida väitteitä ja niiden perusteluita.
Osaan suunnitella ja arvioida oppimistani.

YHTEISELÄMÄN PERUSTEITA

Tunnistan asioiden välisiä suhteita ja Osaan kehittää ajatteluani.
Osaan kantaa vastuuta itsestäni, toisista ihmisistä ja luonnosta.
Ymmärrän maailmankuvaani.
Osaan ilmaista näkemyksiäni ja kuunnella muiden kannanottoja.
Osaan toimia aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössäni.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomus- lista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p>	<p>S1 Kasvaminen hyvään elämään: Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.</p>	<p>L1-6</p>

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään		
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suoma- laiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin.</p>	L1-6
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin.</p>	L1-6

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana.	
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta		
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.		
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään		
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomus- lista oppimistaan		
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja		
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuk- sien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia		
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään		

Elämänkatsomustieto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4.

KASVAMINEN HYVÄÄN ELÄMÄÄN

Tunnistan arjen tilanteita ja tiedän miten niissä tulisi toimia.
Osaan tunnistaa ja arvioida väitteitä ja niiden perusteluita.
Tunnistan asioiden välisiä suhteita ja kehitän ajatteluani.
Ymmärrän omaa maailmankuvaani.
Osaan suunnitella ja arvioida oppimistani.

ERILAISIA ELÄMÄNTAPOJA

Osaan ilmaista näkemyksiäni ja kuuntelen muiden kannanottoja.
Osaan tunnistaa suomalaista, eurooppalaista ja maailman kulttuuriperintöä sekä ymmärrän kulttuurista moninaisuutta.

YHTEISELÄMÄN PERUSTEITA

Osaan toimia aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössäni.
Tunnen YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia.
Kannan vastuuta itsestäni, toisista ihmisistä ja luonnosta.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin		
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita		
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan		
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.	L1-6
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään		
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomus- lista oppimistaan		
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja		

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään		
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomusel- lista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.</p>	L1-6
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita: Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.</p>	L1-6

<p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksel- lista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään</p>		
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksel- lista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään</p>	<p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perekäsitään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä.</p>	<p>L1-6</p>

Elämäkatsomustieto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5.

KASVAMINEN HYVÄÄN ELÄMÄÄN

Tunnistan arjen tilanteita ja tiedän, miten niissä tulisi toimia.
Osaan tunnistaa ja arvioida väitteitä ja niiden perusteluita.
Tunnistan asioiden välisiä suhteita ja kehitän ajatteluani.
Osaan suunnitella ja arvioida oppimistani.

ERILAISIA ELÄMÄNTAPOJA

Tunnistan erilaisia elämän- ja maailmankatsomuksia.
Osaan selittää, mitä tarkoittaa yhdenvertaisuus, hyväksyminen, ymmärtäminen, tietäminen, uskominen ja luuleminen.
Tunnistan suomalaista, eurooppalaista ja maailman kulttuuriperintöä sekä ymmärrän kulttuurista moninaisuutta.
Ymmärrän omaa maailmankuvaani.

YHTEISELÄMÄN PERUSTEITA

Tunnen YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia.
Osaan ilmaista näkemyksiäni ja kuuntelen muiden kannanottoja.

LUONTO JA KESTÄVÄ TULEVAISUUS

Kannan vastuuta itsestäni, toisista ihmisistä ja luonnosta.
Osaan toimia aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössäni.

Tiedän erilaisia aikakäsityksiä ja tapoja selittää maailmaa ja ymmärrän niiden vaikutuksia ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuslista oppimistaan</p>	<p>S1 Kasvaminen hyvään elämään: Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.</p>	<p>L1-6</p>

<p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään</p>		
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p> <p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksel- lista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omas- sa ympäristössään</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Pehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.</p>	<p>L1-6</p>
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita: Pehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.</p>	<p>L1-6</p>

<p>T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>		
<p>T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin</p> <p>T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita</p> <p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p> <p>T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään</p> <p>T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan</p> <p>T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja</p> <p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävä kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.</p>	<p>L1-6</p>

Elämäkatsomustieto
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6.

KASVAMINEN HYVÄÄN ELÄMÄÄN

Tunnistan arjen tilanteita ja tiedän, miten niissä tulisi toimia.
Osaan tunnistaa ja arvioida väitteitä ja niiden perusteluita.
Tunnistan asioiden välisiä suhteita ja kehitän ajatteluani.
Osaan suunnitella ja arvioida oppimistani.
Osaan selittää, mitä tarkoittaa arvo ja normi.

ERILAISIA ELÄMÄNTAPOJA

Tunnistan suomalaista, eurooppalaista ja maailman kulttuuriperintöä sekä ymmärrän kulttuurista moninaisuutta.
Ymmärrän omaa maailmankuvaani.
Osaan ilmaista näkemyksiäni ja kuuntelen muiden kannanottoja.

YHTEISELÄMÄN PERUSTEITA

Tunnen YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia.
Ymmärrän yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksen erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.
Osaan arvioida tekojen eettisyyttä ja syy-seuraussuhteita.

LUONTO JA KESTÄVÄ TULEVAISUUS

Kannan vastuuta itsestäni, toisista ihmisistä ja luonnosta.
Osaan toimia aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössäni.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lasten oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä

arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Pehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Vihdissä elämäkatsomustiedon opetus voidaan järjestää vuosiluokkiin sitomattomasti ja aiheet voivat vaihdella vuorovuosittain.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minä pystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosistodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet Opetuksen tavoitteena on	Sisältö alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion "hyvä" / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutus- taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.
--	-------	-----------------------------------	---

HISTORIA

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S3	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S3	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S3	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S3	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S3	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S3	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S3	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S3	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S3	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S3	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S3	L2-L4, L6, L7

Historia
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

MERKITYS, ARVOT JA ASEENTEET
Tutustun historiaan tieteenalana.

TIEDON HANKKIMINEN MENNEISYYDESTÄ
Tiedän luotettavia historian tutkimuksen lähteitä.
Osaan erottaa tosiasian ja siitä tehdyn tulkinnan.

HISTORIAN ILMIÖIDEN YMMÄRTÄMINEN
Tunnistan, millä perusteilla historia jaetaan erilaisiin aikakausiin, esimerkiksi esihistorialliseen kauteen ja historiallisiin ajanjaksoihin.
Osaan antaa esimerkkejä eri yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä, esimerkiksi varhaisista korkeakulttuureista ja antiikin aikakaudesta.
Osaan eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan ja kertoa syitä heidän toimintatavoilleen.
Ymmärrän historian tapahtumien syy- ja seuraussuhteita.
Osaan kuvata esimerkkien avulla, mitä muutos on merkinnyt eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
Tiedän, miksi jokin ilmiö jatkuu myöhempinä aikakausina, esimerkiksi maanviljelykulttuuri.

HISTORIALLISEN TIEDON KÄYTTÄMINEN
Osaan kuvailla historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita: mitä tapahtui, miksi niin tapahtui ja mitä siitä seurasi.
Ymmärrän, että historian selitykset voivat muuttua uusien lähteiden ja uuden tiedon myötä.
Osaan kertoa historiallisesta tapahtumasta tai ilmiöstä eri toimijoiden kannalta.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S4-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S4-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S4-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S4-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S4-S5	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S4-S5	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S4-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S4-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S4-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S4-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S4-S5	L2-L4, L6, L7

Historia
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6

MERKITYS, ARVOT JA ASENTEET
Syvennän historian tietämystäni.

TIEDON HANKKIMINEN MENNEISYYDESTÄ
Osaan etsiä ohjatusti historiatietoa erilaisista lähteistä.
Osaan erottaa tosiasian ja siitä tehdyn tulkinnan.

HISTORIAN ILMIÖIDEN YMMÄRTÄMINEN
Tunnistan, millä perusteilla historia jaetaan erilaisiin historiallisiin ajanjaksoihin.
Osaan antaa esimerkkejä eri yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
Osaan eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan ja kertoa syitä heidän toimintatavoilleen.
Ymmärrän historian tapahtumien syy- ja seuraussuhteita.
Osaan kuvata esimerkkien avulla, mitä muutos on merkinnyt eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
Osaan antaa esimerkkejä ilmiöistä, jotka jatkuvat myöhempinä aikakausina.

HISTORIALLISEEN TIEDON KÄYTTÄMINEN
Osaan kuvailla historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita: mitä tapahtui, miksi niin tapahtui ja mitä siitä seurasi.
Osaan selittää esimerkin avulla, miksi historian selitykset voivat muuttua uusien lähteiden ja uuden tiedon myötä.
Osaan esittää kertomuksen historiallisesta tapahtumasta tai ilmiöstä eri toimijoiden kannalta.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 5-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuviin kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 5-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan

ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 5-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 5-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittämiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuviikotodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet historiassa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen

käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä			yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S2	
T2 tukea oppilasta harjaanuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S2	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S2	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S2	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S2	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S2	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaoppi
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

MERKITYS, ARVOT JA ASEENTEET

Tutustun yhteiskuntaoppiin tiedonalana. Ei arvioida

YHTEISKUNNASSA TARVITTAVIEN TIETOJEN JA TAITOJEN OMAKSUMINEN JA YHTEISKUNNALLINEN YMMÄRRYS

Ymmärrän erilaisten yhteisöjen toiminnan merkityksen.

Osaan selittää yhteisten sääntöjen merkityksen.

Osaan perustella miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä.

Ymmärrän ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen.

Tiedän yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.

Tiedän median merkityksen arjessa ja yhteiskunnassa.

Ymmärrän työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössä.

Selitän esimerkkien avulla, että eri toimijoiden (esim. media, päättäjät, eri yhteisöt) tuottamaan tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

YHTEISKUNNALLISEN TIEDON KÄYTTÄMINEN JA SOVELTAMINEN

Käytän mediaa turvallisesti.

Tiedän, miten erilaisia medioita käytetään vaikuttamisen välineenä.

Tiedän, että demokraattisen toiminnan periaatteita ovat kuunteleminen, kantaa ottaminen, sopeutuminen enemmistön päätöksiin ja vaikuttaminen.

Osaan perustella omaan rahankäyttöön ja kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja.

Ymmärrän vastuullisen kuluttamisen periaatteet arjen tilanteissa.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S3-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S3-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S3-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S4	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S3	L3, L4, L5, L7

<p>Yhteiskuntaoppi Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6</p>
<p>MERKITYS, ARVOT JA ASENTEET Tutustun yhteiskuntaoppiin tiedonalana. Ei arvioida.</p> <p>YHTEISKUNNASSA TARVITTAVIEN TIETOJEN JA TAITOJEN OMAKSUMINEN JA YHTEISKUNNALLINEN YMMÄRRYS Osaan selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia yhteisten sääntöjen mukaisesti. Osaan käyttää mediaa vaikuttamisen välineenä arjessa ja yhteiskunnassa. Osaan toimia rahankäyttöön, säästämiseen ja ansaitsemiseen liittyvissä konkreettisisä tilanteissa. Osaan kertoa esimerkein miten kulutusvalintani vaikuttavat muihin ihmisiin ja ympäristöön.</p> <p>YHTEISKUNNALLISEN TIEDON KÄYTTÄMINEN JA SOVELTAMINEN Osaan soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja (kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistön päätöksiin ja vaikuttamista lähiyhteisössä). Tiedän paikallisia yrityksiä, työpaikkoja ja palveluiden tuottajia.</p>

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 5-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja

muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 5-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelun kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 5-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 5-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

-

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan

erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin			pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työn ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työn ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S2, S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä

sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja			ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

MUSIIKKI

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään		
3. lk Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä harjoittelemalla yhteissoittoa ja laulua erilaisissa kokoonpanoissa koulu yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan eri sidosryhmien kanssa.		
4. lk Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä toteuttamalla yhteissoittoa ja laulua erilaisissa kokoonpanoissa koulu yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan eri sidosryhmien kanssa.	S1-S4	L2, L6, L7
5. lk Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä suunnittelemalla ja toteuttamalla yhteissoittoa ja laulua erilaisissa kokoonpanoissa koulu yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan eri sidosryhmien kanssa.		
6. lk Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä toteuttamalla ja kehittämällä yhteissoittoa ja laulua keksimällä yhteissoittoon erilaisia vaihtoehtoisia ratkaisuja monenlaisissa kokoonpanoissa koulu yhteisössä sekä mahdollisuuksien mukaan eri sidosryhmien kanssa.		
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
3. lk ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien		

<p>soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä kokeilemalla erilaisia soittimia ja tutustumalla omaan ääneen.</p> <p>4. Ik ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä soittamalla erilaisia soittimia, tutustumalla omaan ääneen ja havainnoimalla musiikillisia elementtejä.</p> <p>5. Ik ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä soittamalla erilaisia soittimia, käyttämällä omaa ääntään ja havainnoimalla musiikillisia elementtejä.</p> <p>6. Ik ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä soittamalla erilaisia soittimia, käyttämällä ja havainnoimalla omaa ääntään ja luomalla musiikillisia elementtejä.</p>		
<p>T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen</p> <p>3. Ik kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen käyttämällä luontevasti kehoaan ja ilmaisuaan.</p> <p>4. Ik kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen käyttämällä luontevasti kehoaan sekä havainnoimaan eroja ja yhtäläisyyksiä ilmaisussa.</p> <p>5. Ik kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen käyttämällä luontevasti kehoaan sekä arvioimaan eroja ja yhtäläisyyksiä ilmaisussa.</p> <p>6. Ik kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti luontevaa kehonkäyttöään kehittäen sekä suunnittelemaan ja kehittämään erilaisia ilmaisukeinoja.</p>	S1-S4	L1, L2
<p>T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä</p> <p>3. Ik tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä erilaisia toimintaympäristöjä hyödyntäen.</p> <p>4. Ik tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä erilaisia toimintaympäristöjä hyödyntäen ja käyttäen.</p> <p>5. Ik tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä</p>	S1-S4	L2

<p>jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä erilaisia toimintaympäristöjä hyödyntäen, käyttäen ja tuottaen.</p> <p>6. Ik tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä erilaisia toimintaympäristöjä hyödyntäen, käyttäen, tuottaen ja kehittäen.</p>		
<p>T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen</p> <p>3. Ik rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä kokeilemaan pienimuotoisten sävellysten tai monitaiteellisten kokonaisuuksien tekemistä eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.</p> <p>4. Ik rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä tuottamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisiä kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.</p> <p>5. Ik rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä tuottamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisiä kokonaisuuksia eri keinoin musiikin eri elementit huomioiden ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.</p> <p>6. Ik rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja tuottamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisiä kokonaisuuksia eri keinoin musiikin eri elementit huomioiden ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.</p>	S1-S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
<p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta</p> <p>3. Ik ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisiä kokemuksiaan ja musiikillisen maailman monimuotoisuutta.</p> <p>4. Ik ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisiä kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä ja kulttuurista monimuotoisuutta</p> <p>5. Ik ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisiä kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta</p> <p>6. Ik ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisiä kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta</p>	S1-S4	L2
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä</p> <p>3. Ik ohjata oppilasta ymmärtämään ja käyttämään helpohkoja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä</p>	S1-S4	L4

4. Ik ohjata oppilasta ymmärtämään ja käyttämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä		
5. Ik ohjata oppilasta käyttämään ja yhdistelemään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä		
6. Ik ohjata oppilasta käyttämään ja yhdistelemään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita tulkinnan välineenä musisoinnin yhteydessä		
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		
3. Ik ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		
4. Ik ohjata oppilasta tunnistamaan ja jäsentämään musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
5.-6. Ik ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan vastuullisesti musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.		
3. Ik ohjata oppilasta ymmärtämään harjoittelun merkitys musiikillisessa prosessissa, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.		
4. Ik ohjata oppilasta ymmärtämään ja omaksumaan harjoittelun merkitys musiikillisessa prosessissa, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1
5.-6. Ik ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.		

Musiikki
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3.

OSALLISUUS

Osallistun aktiivisesti musiikin tunneilla.
Luon omalta osaltani myönteistä yhteishenkeä.

MUSIIKILLISET TIEDOT JA TAI DOT SEKÄ LUOVA TUOTTAMINEN

Käytän lauluääntäni luontevasti.
Osallistun yhteislauluun ja -soittoon.
Imaisen itseäni monipuolisesti musiikillisin keinoin.
Keskityn kuuntelemaan musiikkia ja kuvailemaan sitä.
Rohkaistun keksimään ja tuottamaan omaa musiikkia.

KULTTUURINEN YMMÄRRYS JA MONILUKUTAITO

Tutustun kuuntelemalla ja musisoimalla erilaisiin musiikin tyyliin ja kulttuureihin.
Opin musisoidessa erilaisia musiikin merkintätapoja ja käsitteitä.

HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS MUSIIKISSA

Toimin vastuullisesti soittimien kanssa.
Ymmärrän äänenvoimakkuuden merkityksen.
Huomaan musiikin merkityksen omalle hyvinvoinnille.

OPPIMAAN OPPIMINEN MUSIIKISSA

Ymmärrän harjoittelun merkityksen musiikissa.
Osaan asettaa pieniä musiikillisia tavoitteita ja arvioida edistymistäni.

Musiikki

Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4.

OSALLISUUS

Osallistun aktiivisesti musiikin tunneilla.
Luon omalta osaltani myönteistä yhteishenkeä.

MUSIIKILLISET TIEDOT JA TAI DOT SEKÄ LUOVA TUOTTAMINEN

Käytän lauluääntäni luontevasti.
Osallistun yhteislauluun ja -soittoon.
Imaisen itseäni monipuolisesti musiikillisin keinoin.
Keskityn kuuntelemaan musiikkia ja kuvailemaan sitä.
Rohkaistun keksimään ja tuottamaan omaa musiikkia.
Tunnistan musiikin eri elementtejä.

KULTTUURINEN YMMÄRRYS JA MONILUKUTAITO

Tutustun kuuntelemalla ja musisoimalla erilaisiin musiikin tyyliin ja kulttuureihin.
Opin musisoidessa erilaisia musiikin merkintätapoja ja käsitteitä.

HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS MUSIIKISSA

Toimin vastuullisesti soittimien kanssa.
Ymmärrän äänenvoimakkuuden merkityksen.
Huomaan musiikin merkityksen omalle hyvinvoinnille.

OPPIMAAN OPPIMINEN MUSIIKISSA

Ymmärrän harjoittelun merkityksen musiikissa.
Osaan asettaa pieniä musiikillisia tavoitteita ja arvioida edistymistäni.

Musiikki
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5.

OSALLISUUS

Osallistun aktiivisesti musiikin tunneilla.
Luon omalta osaltani myönteistä yhteishenkeä.

MUSIIKILLISET TIEDOT JA TAIDOT SEKÄ LUOVA TUOTTAMINEN

Käytän lauluääntäni luontevasti.
Osallistun yhteislauluun ja -soittoon.
Ilmaisen itseäni monipuolisesti musiikillisin keinoin.
Keskityn kuuntelemaan musiikkia ja kuvailemaan sitä.
Rohkaistun keksimään ja tuottamaan omaa musiikkia.
Tunnistan musiikin eri elementtejä.

KULTTUURINEN YMMÄRRYS JA MONILUKUTAITO

Tutustun erilaisiin musiikin kulttuureihin ja eri aikakausien musiikkiin.
Opin musisoidessa erilaisia musiikin merkintätapoja ja käsitteitä.

HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS MUSIIKISSA

Toimin vastuullisesti soittimien kanssa.
Ymmärrän äänenvoimakkuuden merkityksen.
Huomaan musiikin merkityksen omalle hyvinvoinnille.

OPPIMAAN OPPIMINEN MUSIIKISSA

Ymmärrän harjoittelun merkityksen musiikissa.
Osaan asettaa tavoitteen musiikillisen osaamiseni kehittämiseksi ja arvioida edistymistäni.

Musiikki
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6.

OSALLISUUS

Otan huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

MUSIIKILLISET TIEDOT JA TAIDOT SEKÄ LUOVA TUOTTAMINEN

Osallistun yhteislauluun ja -soittoon ja pyrin sovittamaan osuuteni osaksi musiikillista kokonaisuutta. Liikun musiikin mukaan ja käytän kehoani musiikilliseen ilmaisuun.

Ilmaisen itseäni monipuolisesti musiikillisin keinoin. Kuuntelen keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiä kuulemastani.

Keksin omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja Osaan tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

KULTTUURINEN YMMÄRRYS JA MONILUKUTAITO

Esitän näkemyksiäni musiikkiin liittyvistä havainnoista ja kokemuksista.

Toimin opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS MUSIIKISSA

Osaan käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon mm. äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

OPPIMAAN OPPIMINEN MUSIIKISSA

Osaan asettaa tavoitteen musiikillisen osaamiseni kehittämiseksi ja toimin tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisiä taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointi taitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion "hyvä" / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja soitinsoittimien soittotaitojaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja	S1-S4	Musiikki-liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen			
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatuksi hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

KUVATAIDE

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 (painotukset lihavoitu)

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3 Valmistetaan monipuolisesti kaksi -ja kolmiulotteisia sekä digitaalisia töitä. Tarkastellaan valoa ja varjoa. Tutustutaan väriopin perusteisiin	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3 Tutustutaan tekijänoikeuksiin omien ja toisten töiden tarkastelun kautta.	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 (painotukset lihavoitu) Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3 Valmistetaan monipuolisesti kaksi- ja kolmiulotteisia sekä digitaalisia töitä. Tutustutaan perspektiiviseen piirtämiseen. Syvennetään sommittelun perusteita.	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Oppimisen tavoitteet vuosiluokilla 3-4

VISUAALINEN HAVAITSEMINEN JA AJATTELU

Osaan havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.

Harjoittelen keskustelemaan havainnoistani ja harjoittelen näkemykseni perustelemista.

Osaan ilmaista havaintojani kuvallisesti.

KUVALLINEN TUOTTAMINEN

Osaan käyttää erilaisia materiaaleja ja tekniikoita.

Asetan tavoitteen kuvalliselle ilmaisulleni yksin ja yhteistyössä.

Tutustun erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin.

VISUAALINEN KULTTUURIN TULKINTA

Osaan tarkastella kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä.

Osaan tarkastella taidetta.

Kokeilen eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja.

ESTEETTINEN, EKOLOGINEN JA EETTINEN ARVOTTAMINEN

Harjoittelen keskustelemaan taiteessa ilmenevistä arvoista.

Harjoittelen ottamaan huomioon kestävän kehityksen materiaalivalinnoissa.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 (painotukset lihavoitu) Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3 Valmistetaan monipuolisesti kaksi -ja	L2, L3, L5, L6

	kolmiulotteisia sekä digitaalisia töitä. Tutustutaan ihmisen mittasuhteisiin.	
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3 Tutustutaan taidehistorian keskeisiin teoksiin painottuen aikaan ennen modernismia.	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 (tavoitteet lihavoitu) Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3 Valmistetaan monipuolisesti kaksi - ja kolmiulotteisia sekä digitaalisia töitä.	L2, L3, L5, L6

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataide Oppimisen tavoitteet vuosiluokilla 5-6
<p>VISUAALINEN HAVAITSEMINEN JA AJATTELU</p> <p>Osaan havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia.</p> <p>Osaan hyödyntää ja kokeilla erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja.</p> <p>Osaan keskustella havainnoistani ja ajatuksistani.</p> <p>Osaan perustella näkemykseni.</p> <p>Osaan ilmaista ajatuksiani ja havaintojani kuvallisesti esim. maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.</p>
<p>KUVALLINEN TUOTTAMINEN</p> <p>Osaan käyttää erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjoittelen kuvan tekemisen taitoja.</p> <p>Harjoittelen asettamaan tavoitteita työskentelylleni ja arvioimaan omaa ja toisten työtä.</p> <p>Opin tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissani.</p>
<p>VISUAALISEN KULTTUURIN TULKINTA</p>

Opin tarkastelemaan erilaisia kuvia ja pohtimaan niiden merkityksiä eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.

Osaan tarkastella taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtia historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin.

Käytän ja kokeilen eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omilla kuvissani.

ESTEETTINEN, EKOLOGINEN JA EETTINEN ARVOTTAMINEN

Keskustelen taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Osaan ottaa huomioon erilaisia kulttuureja kuvallisen ilmaisun sisältöjä valitessani ja käytän kestävässä kehityksessä soveltuvia toimintatapoja.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Opetustilanteissa harjoitellaan myös epäonnistumisen kohtaamista ja sen käsittelyä rakentavasti. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkko-ympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet kuvataiteessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan			
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvistaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväan kehitykseen liittyviä näkökulmia

KÄSITYÖ

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
----------------------	---------------------------------------	-------------------------

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta (esim. yritykset, yhdistykset, lähiympäristö, kunnan muut koulut) hyödyntävään käsityöhön.	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan kokonainen käsityöprosessi ja harjoittelemaan sen dokumentointia	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä	S1-S5	L3, L6
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden työskentelyä	S1-S6	L1, L4, L7

<p>Käsityö Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3</p>
<p>Tunnistan tarpeelliset työkalut ja välineet, Osaan käyttää niitä turvallisesti. Kokeilen erilaisia materiaaleja. Huolehdin työympäristön siisteydestä ja viihtyvyydestä.</p>

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Harjoitellaan ideointia, suunnittelua ja dokumentointia hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologiaa. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S1-S6	L1, L4, L7

Käsityö Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4
<p>Olen harjoitellut työni suunnittelua kirjoittamalla ja/tai piirtämällä.   Olen harjoitellut työskentelyä suunnitelman mukaisesti.   Työskentelen turvallisesti.   Osaan käyttää materiaaleja tarkoituksenmukaisesti ja säästäväisesti.   Olen harjoitellut kokonaisen käsityöprosessin toteuttamista, dokumentointia ja arviointia.</p>

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan aiemmin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Harjoitellaan työskentelyä suunnitelman mukaan. Vahvistetaan perustaitoja.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3-S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S1-S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti (esimerkiksi materiaalin järkevä käyttäminen, kuitujen tuotanto, kestävä kehitys)	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Käsityö
Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5

Hallitsen työn tekemisen alusta loppuun ja Osaan dokumentoida työn eri vaiheet.
 Osaan suunnitella ja valmistaa yksin tai yhdessä muiden kanssa käsityötuotteen tai – teoksen.
 Tunnistan käsityön käsitteistöä ja materiaaleja, Osaan käyttää niitä tarkoituksen mukaisesti.
 Osaan työskennellä turvallisesti, pitkäjänteisesti ja vastuullisesti.
 Osaan valita ja käyttää työhön sopivia välineitä.
 Harjoittelen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä suunnittelussa, valmistuksessa ja työn vaiheiden dokumentoinnissa.
 Opettelen arvioimaan omaa työprosessiani yhdessä toisten oppilaiden kanssa.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Tutustutaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksiin. Tutkitaan rakenteiden muodostamista ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään suunnitelman mukaan.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Käsityö Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6
<p>Hahmotan ja hallitsen kokonaisen käsityöprosessin ja sen dokumentoinnin. Suunnittelen ja valmistan käsityötuotteen yksin tai yhdessä toisen oppilaan kanssa. Tunnistan keskeisimmät käsityön käsitteet ja materiaalit sekä käytän niitä tarkoituksenmukaisesti. Työskentelen vastuuntuntoisesti ja pitkäjänteisesti työturvallisuusohjeita noudattaen. Osaan arvioida omaa työprosessiani yhdessä toisten oppilaiden kanssa. Osaan hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa suunnittelussa, valmistuksessa ja työn vaiheiden dokumentoinnissa.</p>

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyytlejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Harjoitellaan työskentelyä itse tehdyn suunnitelman mukaan.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Käsityön tavoitteiden mukaisesti perehdytään erityisesti työturvallisuutteen ja vastuulliseen tiloissa toimimiseen. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimislustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsennellyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
-------------------	----------------	---------------------------------	------------------------------------

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1,S2,S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

LIIKUNTA

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä mahdollisuuksien mukaan.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.–	S3	L1, L2, L3

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2
--	----	--------

Liikunta Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 3
<p>FYYSINEN TOIMINTAKYKY Osallistun liikuntatuntien toimintaan aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen. Osaan reagoida eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin (esim. viestit, hippaleikit, reaktioharjoitukset, musiikkiliikunta). Harjoittelen havainto- ja ratkaisuntekotoitoja (esim. luontoliikunta, suunnistaminen lähialueella, joukkuepelit, lipunryöstö). Liikun erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina (esim. leikkien, pelaten, kävellen, juosten, hyppien ja kiipeillen sekä liikun jäällä ja lumella). Harjoittelen tasapainotaitoja (esim. voimistelu, musiikkiliikunta, jää- ja lumiliikunta). Harjoittelen välineenkäsittelytaitoja (esim. pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen, pien- ja viitepelit). Osallistun kestävyttä, nopeutta, liikkuvuutta ja voimaa kehittäviin ja ylläpitäviin tehtäviin (esim. yleisurheilu, pallopelit, koulupaini, maastoliikunta, venyttelyt, kuntoilu). Harjoittelen uimaan vähintään 25 metriä yhtä uintitapaa käyttäen. Harjoittelen sukeltamista. Osaan toimia turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.</p> <p>SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY Osaan toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla. Osallistun yhteistoiminnallisiin pari- ja ryhmätehtäviin aktiivisesti toiset huomioon ottaen. Otan vastuuta omista ja yhteisistä asioista, tavaroista ja välineistä. Osaan noudattaa pelien ja leikkien sääntöjä. Osaan toimia reilun pelin periaatteella.</p> <p>PSYKKINEN TOIMINTAKYKY Osaan toimia vastuullisesti ja itsenäisesti. Asennoidun myönteisesti erilaisiin liikuntamuotoihin. Harjoittelen sinnikkäästi ja ponnistellen. Uskallan rohkeasti kokeilla uusia ja erilaisia tehtäviä.</p>

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa, joka pääsääntöisesti on leikki- ja pelilähtöistä. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu mahdollisuuksien mukaan uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden, ilon sekä ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi, sekä opetellaan huomioimaan pitkäjännitteisen työn lopputulokset. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä mahdollisuuksien mukaan.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.–	S3	L1, L2, L3

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1,L2
---	----	-------

Liikunta Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 4
<p>FYYSINEN TOIMINTAKYKY Osallistun liikuntatuntien toimintaan aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen. Osaan reagoida eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin (esim. viestit, hippaleikit, musiikkiliikunta, pienet aerobic-askelsarjat). Harjoittelen havainto- ja ratkaisuntekotoitoja (esim. luontoliikunta, suunnistaminen lähialueella, karttaretket). Liikun erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina (esim. leikkien, pelaten, kävellen, juosten, hyppien ja kiipeillen sekä liikun jäällä ja lumella). Harjoittelen tasapainotaitoja (esim. voimistelu, parkour, musiikkiliikunta, jää- ja lumiliikunta). Harjoittelen välineenkäsittelytaitoja: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen. Osallistun kestävyyttä, nopeutta, liikkuvuutta ja voimaa kehittäviin ja ylläpitäviin tehtäviin (esim. yleisurheilu, pallopelit, koulupaini, maastoliikunta, venyttelyt, kuntoilu). Harjoittelen uimaan vähintään 25 metriä yhtä uintitapaa käyttäen. Harjoittelen sukeltamista. Osaan toimia turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.</p> <p>SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY Osaan toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla. Osallistun yhteistoiminnallisiin pari- ja ryhmätehtäviin aktiivisesti toiset huomioon ottaen. Otan vastuuta omista ja yhteisistä asioista, tavaroista ja välineistä. Osaan noudattaa pelien ja leikkien sääntöjä. Osaan toimia reilun pelin periaatteella.</p> <p>PSYKKINEN TOIMINTAKYKY Osaan toimia vastuullisesti ja itsenäisesti. Asennoidun myönteisesti erilaisiin liikuntamuotoihin. Harjoittelen sinnikkäästi ja ponnistellen. Uskallan rohkeasti kokeilla uusia ja erilaisia tehtäviä.</p>

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu mahdollisuuksien mukaan uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyys, itsenäisyyden, ilon sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi, sekä opetellaan huomioimaan pitkäjännitteisen työn lopputulokset. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä mahdollisuuksien mukaan.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

Liikunta Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 5
<p>FYYSINEN TOIMINTAKYKY Osallistun liikuntatuntien toimintaan aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen. Osaan reagoida eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin (esim. viestit, hippaleikit, musiikkiliikunta). teen eri liikuntatilanteissa usein miten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja (esim. luontoliikunta, suunnistaminen lähialueella, pelit, leikit, ultimate). Osaan liikkua erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina (esim. leikkien, pelaten, kävellen, juosten, hyppien ja kiipeillen sekä liikun jäällä ja lumella). Osaan tasapainoilla (esim. telinevoimistelu, musiikkiliikunta, jää- ja lumiliikunta). Osaan käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä (esim. pomputtaminen, kuljettaminen käsillä, jaloilla ja mailalla, heittäminen ja kiinnittäminen, lyöminen ja laukaiseminen). Osaan arvioida fyysisiä ominaisuuksiani ja harjoitan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa (esim. pallopelit, maastoliikunta, venyttelyt, kuntopiiri, Move!-mittaus). Harjoittelen uimaan vähintään 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltamaan 5 metriä pinnan alla. Harjoittelen vesipelastustaitoja. Osaan toimia turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.</p> <p>SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY Osaan toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla. Noudatan reilun pelin periaatteita. Osallistun yhteistoiminnallisiin pari- ja ryhmätehtäviin aktiivisesti toiset huomioon ottaen. Otan vastuuta omista ja yhteisistä asioista, tavaroista ja välineistä.</p> <p>PSYKKINEN TOIMINTAKYKY Osaan toimia vastuullisesti ja itsenäisesti. Asennoidun myönteisesti erilaisiin liikuntamuotoihin. Harjoittelen sinnikkäästi ja ponnistellen. uskallan rohkeasti kokeilla uusia ja erilaisia tehtäviä.</p>

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu mahdollisuuksien mukaan uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden, ilon sekä ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia. Fyysisen toimintakyvyn mittaustuloksista keskusteltaessa keskitytään erityisesti yksilöllisyyden huomioimiseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi, sekä opetellaan huomioimaan pitkäjännitteisen työn lopputulokset. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä

autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6 Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä mahdollisuuksien mukaan.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunteilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6,L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6,L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.–	S3	L1, L2,L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1,L2

<p>Liikunta</p> <p>Oppimisen tavoitteet vuosiluokalla 6</p>
<p>FYYSINEN TOIMINTAKYKY</p> <p>Osallistun liikuntatuntien toimintaan aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen.</p> <p>Osaan reagoida eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin (esim. viestit, hippaleikit, musiikkiliikunta).</p>

Teen eri liikuntatilanteissa useinmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja (esim. luontoliikunta, suunnistaminen lähialueella, pelit, leikit).

Osaan liikkua erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina (esim. leikkien, pelaten, kävellen, juosten, hyppien ja kiipeillen sekä liikun jäällä ja lumella).

Osaan tasapainoilla (esim. telinevoimistelu, musiikkiliikunta, jää- ja lumiliikunta).

Osaan käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä (esim. pomputtaminen, kuljettaminen käsillä, jaloilla ja mailalla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen).

Osaan arvioida fyysisiä ominaisuuksiani ja harjoitan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa (esim. pallopelit, maastoliikunta, venyttelyt, kuntopiiri).

Osaan uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla.

Harjoittelen vesipelastustaitoja.

Osaan toimia turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY

Osaan toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Noudatan reilun pelin periaatteita.

Osallistun yhteistoiminnallisiin pari- ja ryhmätehtäviin aktiivisesti toiset huomioon ottaen.

Otan vastuuta omista ja yhteisistä asioista, tavaroista ja välineistä.

PSYKKINEN TOIMINTAKYKY

Osaan toimia vastuullisesti ja itsenäisesti.

Asennoidun myönteisesti erilaisiin liikuntamuotoihin.

Harjoittelen sinnikkäästi ja ponnistellen.

uskallan rohkeasti kokeilla uusia ja erilaisia tehtäviä.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu mahdollisuuksien mukaan uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden, ilon sekä ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia. Fyysisen toimintakyvyn mittaustuloksista keskusteltaessa keskitytään erityisesti yksilöllisyyden huomioimiseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi, sekä opetellaan huomioimaan pitkäjännitteisen työn lopputulokset. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Vihdissä oppilaalle pyritään mahdollistamaan vaadittava uimataidon saavuttaminen 6. luokkaan mennessä. Koulu käyttää harkintaa, mikä luokka-aste viedään uimaan ja se kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoiminen ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Liikunnan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen <i>(Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).</i>
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.			
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykkinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

OPPILAANOJJAUS

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet 3.-6. vuosiluokilla Vihdissä

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 Toimitaan laajasti alakoulussa ja omaan oppimiseen liittyvissä asioissa, tehdään yhteistyötä ohjaavien aikuisten kanssa sekä vahvistetaan omaa vastuunkantoa.	S1, S2. Vahvistetaan vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimista. Harjoitellaan osallisuutta omassa koulussa ja lähiympäristössä	L3, L7 Vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta ja oikeutta päätöksentekoon ikäänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Rohkaistaan omien ajatusten ilmaisemiseen.
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 Vahvistetaan omia opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja. Opitaan löytämään oma motivaatio yhdessä opettajan antaman avun kanssa.	S1 Opitaan tunnistamaan ja kehittämään omia opiskelustrategioita. Kehitetään myönteistä minäkäsitystä ja opitaan tunnistamaan omia vahvuuksia.	L1 Harjoitellaan oppimista ja omaa tapaa oppia. Asetetaan tavoitteita ja arvioidaan omaa edistymistä. Kannustetaan tutkivaan ja luovaan työskentelyyn.

	Asetetaan itselle sopivia tavoitteita. Kehitetään itsearviointitaitoja.	
Elinikäinen oppiminen		
T3 Innostutaan oppimaan uutta ja kehittämään itseä ja toimimaan sen mukaan. Luodaan edellytykset oppilaan kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan.	S1, S2 Kehitetään myönteinen minäkäsitys itsestä oppijana ja vaikuttajana.	L1 Hahmotetaan oman toiminnan osuus hyvinvointiin. Ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle ja luonnolle.
Itsetuntemus		
T4 Kehitetään itsearviointitaitoja ja asetetaan tavoitteet suhteessa omiin kykyihin ja kiinnostuksiin.	S2 Saadaan realistista palautetta ja ohjausta omien vahvuuksien kehittämiseen.	L3 Hahmotetaan oman toiminnan osuus hyvinvointiin. Huolehditaan itsestä ja toisesta parhaalla mahdollisella tavalla.
Tavoitteiden asettaminen		
T5 Tehdään oppimiseen liittyviä suunnitelmia ja arvioidaan tavoitteisiin pääsyä.	S2, S5 Ollaan valmiita ottamaan ohjausta vastaan	L1, L3 Pohditaan eri näkökulmia. Opitaan kantamaan vastuuta omasta ja ryhmää koskevasta työstä.
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6, T7 Oivalletaan työn merkitys elämässä ja yhteiskunnassa. Sisäistetään koulunkäynnin merkitys. Kehitetään vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.	S2, S3, S4, S5 Yrittäjyyskasvatuksen lisääminen esim. Yrityskylä-vierailuilla. Koulun sisäisten työelämäjaksojen lisääminen. Etäyhteyksien hyödyntäminen.	L4, L5, L6, L7 Opitaan maailmaa myös työelämän näkökulmasta. Arvostetaan yrittämistä ja omia osallistumismahdollisuuksia.
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8, T9 Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmän mahdollisuuksiin. Harjaannutaan etsimään tietoa.	S2, S3, S4, S5 Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua erilaisiin koulutus- ja ammatinvalintavaihtoehtoihin. Vahvistetaan tiedonhankintataitoja.	L4, L5, L6 Etsitään omia tulevaisuuden polkuja monipuolisilla tavoilla. Harjoitellaan ryhmässä toimimista.

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 Kehitetään kykyä kohdata erilaisia kulttuureita ja yhteistyötilanteita. Pohditaan omia valintoja ja vaihtoehtoja monikulttuurisissa ympäristöissä.	S4, S5 Kohdataan erilaisia kulttuureja ja etsitään tietoa eri maista	L2 Nähdään monikulttuurisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Opitaan työskentelemään yhdessä ja saamaan tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Toimitaan eettisesti

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot. Pääpaino oppilaanohjauksessa on opiskelustrategioiden tunnistamisessa ja kehittämisessä sekä myönteisen käsityksen itsestään oppijana vahvistamisessa. Lisäksi painotetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjauksella tuetaan vastuunottamista, sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä. Ohjauksella lisätään mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä sekä edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjauksen sisältöalueet

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-

opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.